

(Avizare repetată)

SINTEZA OBIECȚIILOR ȘI PROPUNERILOR
la proiectul Legii privind evaluarea externă a judecătorilor și procurorilor

Conținutul articolelor din proiectul prezentat spre avizare și coordonare	Participanții la avizare, consultare publică	Nr.	Conținutul obiecției/propunerii/recomandării	Argumentarea autorului proiectului
I. Obiecții și propuneri de ordin general				
	CSP	1.	[...] procedura de evaluare externă a judecătorilor și procurorilor a fost expres criticată de GRECO cu prilejul adoptării celui de-al doilea Raport intermediar de conformitate în cadrul runde patru de evaluare a Republicii Moldova referitoare la „Prevenirea corupției în ceea ce privește membrii parlamentarilor, judecătorilor și procurorilor”, fiind indicat că „ [...], verificarea propusă pentru anumite categorii de judecători, precum și rolul sporit al ministrului justiției în convocarea Adunării Generale a judecătorilor afectează în mod negativ punerea în aplicare a anumitor recomandări restante și ar putea anula realizările obținute până în prezent.”¹ Textul Proiectului de lege a păstrat aceleași curențe și conține o multitudine de coliziuni juridice rămase nerezolvate, fapt care nu este compatibil cu valorile și principiile ordinii juridice bazate pe rigorile statului de drept. Astfel, de principiu, nu se susține acest mecanism, fapt invocat de mai multe ori în discuții cu reprezentanții mecanismelor de monitorizare.	Precizare: Efectuarea evaluării externe a judecătorilor și procurorilor constituie o obligație asumată de Republica Moldova la nivel european, iar realizarea acestei reforme este una din prioritățile Guvernului.
		2.	Ținând cont de riscul impactului puternic al unei puteri a statului asupra alteia, este absolut necesar ca o asemenea procedură să se efectueze exclusiv în interiorul competențelor Consiliului Superior al Magistraturii și respectiv, Consiliului	Se acceptă parțial. La recomandarea Comisiei de la Veneția, CSM și CSP vor fi

¹ GrecoRC4(2023), adoptat pe 24.03.2023, publicat pe 19.05.2023, §75

			Superior al Procurorilor, fără ca atribuțiile acestor autorități să fie diluate prin alte entități sau organisme create ad-hoc, care comportă multiple lacune de natură juridică.	implicați în procesul de evaluare ca factori de decizie, în virtutea mandatului constituțional pe care îl au pentru a decide în privința carierei judecătorilor și procurorilor. Cu toate acestea, acumularea și analiza inițială a informației nu poate fi asigurată de aparatul/secretariatul acestora. Or, personalul din cadrul acestor structuri nu deține competența necesară pentru efectuarea acestui exercițiu.
		3.	I. Considerații de principiu Pornind de la aceste constatări reținem importanța existenței unui consens la nivel național referitor la necesitatea efectuării evaluării externe a judecătorilor și procurorilor. Subliniem că acesta nu a fost obținut de către autoritățile naționale, or opinia privind necesitatea unei asemenea proceduri continuă să rămână la fel de polarizată și intens criticată nu doar de către corpul profesional al judecătorilor și procurorilor, dar și de mai mulți reprezentanți ai altor profesii. [...] Pornind de la aceste constatări (n.n. – pct. 18 din Opinia CDL-AD(2023)005 din 14.03.2023) reținem importanța existenței unui consens la nivel național referitor la necesitatea efectuării evaluării externe a judecătorilor și procurorilor. Subliniem că acesta nu a fost obținut de către autoritățile naționale, or opinia privind necesitatea unei asemenea proceduri	Nu se acceptă. <u>Referitor la invocarea „lipsei unui consens larg”</u> considerăm că această afirmație nu corespunde realității. Or, mai degrabă este vorba de o divizare a opiniei societății, inclusiv a judecătorilor și procurorilor, fapt remarcat și de Comisia de la Veneția în §18 din Opinia nr. CDL-AD(2023)005: „18. [...] În Republica Moldova opiniile privind necesitatea verificării

		continuă să rămână la fel de polarizată și intens criticată nu doar de către corpul profesional al judecătorilor și procurorilor, dar și de mai mulți reprezentanți ai altor profesii. În avizul anterior Comisia de la Veneția a ridicat o problemă serioasă referitoare la riscul unei proceduri de verificare repetate, menționând că „[...] Există pericolul ca un exercițiu similar de verificare să fie repetat la un moment dat în viitor, când o altă forță politică va câștiga alegerile. Acest lucru ar fi devastator pentru independența și eficiența sistemului judiciar bazat în mare măsură pe stabilitatea mandatelor judiciare, care nu ar trebui puse sub semnul întrebării de fiecare dată când se formează o nouă majoritate în Parlament.” Comisia de la Veneția și DGI au recomandat „stabilirea unor restricții care să garanteze caracterul temporar al procesului de verificare, precum și stabilirea obstacolelor legale împotriva prelungirii arbitrare a acestuia.” S-a menționat că „Totuși, prevederile rămân declarative și nu obligă niciun legislator viitor care ar putea decide să repete procesul de verificare. Singura garanție împotriva unui asemenea scenariu este mai cutând politică decât legală: propunerea actuală pare să aibă sprijinul principalilor parteneri internaționali ai Republicii Moldova, ceea ce nu ar fi neapărat cazul în viitor. Referitor la barierele legale din calea încercărilor repetate de a verifica judecătorii și procurorii, o consolidare constituțională a unor prevederi ar putea face imposibilă sau cel puțin dificilă o asemenea verificare repetată. Problema a rămas nesoluționată, nu a fost identificată o soluție adecvată, iar riscul ca în viitor acest precedent să fie reconsiderat de către un legislator viitor este foarte mare. Impactul ca puterea judecătorească să fie intempestiv „verificată” de către celelalte puteri ale statului, făcându-se trimitere mereu la aceste proceduri - este foarte ridicat. În concluzie considerăm justificat ca lucrările asupra acestui proiect de lege să continue, să implice real reprezentanții categoriilor profesionale vizate, argumentele cărora să fie	complete sunt polarizate: opinia insistentă a majorității parlamentare, a reprezentanților comunității internaționale și a unor ONG-uri locale angajate în observarea și susținerea procesului de reformă a fost că măsurile atât de radicale au fost necesar. Reprezentanții sistemului judiciar și ai parchetului, în schimb, au susținut că verificarea completă propusă nu va atinge obiectivele declarate, ci ar pune pe judecători și procurori individuali sub un stres enorm, le va pune în pericol independența și va submina buna funcționare a sistemului juridic.” Proiectul a fost modificat reieșind din recomandările Comisiei de la Veneția, cu unele excepții care nu pot fi acceptate. Argumentele corespunzătoare au fost expuse atât în prezenta
--	--	--	--

			analizate în mod real, dar nu formalist, dat fiind faptul că procedura de evaluare nu poate să fie un scop în sine, obiectivul la care ne aliniem trebuie să constea în consolidarea calității actului de justiție în beneficiul cetățenilor.	sinteză, cât și în Sinteza recomandărilor Comisiei de la Veneția. Referitor la modificările operate în proiect, precizăm că acestea au fost examinate suplimentar de Comisia de la Veneția, care s-a expus în §30 din Opinia Follow-up nr. CDL-AD(2023)023 din 13 iunie 2023: „Comisia de la Veneția și Directoratul exprimă satisfacția față de atitudinea constructivă a autorităților moldovenești. Este laudabil faptul că majoritatea recomandărilor din Opinia din martie 2023 au fost urmate. Aceasta se referă la recomandările privind statutul și funcționarea Comisiilor de evaluare, la temeiurile de vetting a judecătorilor și procurorilor, la îmbunătățirea procedurilor de evaluare, precum și la reducerea consecințelor negative ale procedurilor de vetting.”

	CSJ	4.	Curtea consideră că mecanismul propus de evaluare a judecătorilor și procurorilor, este unul extrem de periculos, care generează riscuri substanțiale pentru buna activitate a autorității judecătorești. În acest sens, caracterul unic al acestui exercițiu, în esență, este unul lipsit de fundament juridic puternic. În lipsa unor garanții constituționale în acest sens (fapt imposibil din punct de vedere politic), riscul repetării unui asemenea exercițiu este mai mult decât real, ceea ce va avea un efect devastator din punct de vedere al independenței justiției. Subestimarea riscurilor aferente exercițiului de evaluare propus (demisia masivă a judecătorilor și procurorilor), va genera blocaje în activitatea instanțelor de judecată și a procuraturii și drept urmare, colapsul autorității judecătorești. Acest instrument este unul iluzoriu și nu oferă nici o garanție în atingerea scopurilor propuse de autor: asigurarea numirii unor judecători și procurori imparțiali și integri; eliminarea din sistem a judecătorilor și procurorilor lipsiți de integritate. La fel, Curtea remarcă că spre deosebire de exercițiul de evaluare a candidaților la funcțiile de membru CSM, evaluarea propusă în prezentul proiect afectează direct stabilitatea mandatului judecătorului (art. 116 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova). Având în vedere criteriile de evaluare propuse, limitele controlului judecătoresc în privința hotărârilor CSM precum și consecințele nepromovării evaluării, proiectul ridică serioase semne de întrebare din perspectiva drepturilor prevăzute în Constituție și art. 6 (dreptul de acces la instanță trebuie să fie „concret și efectiv”) și 8 CEDO (proportionalitatea la aplicarea sancțiunii). Având în vedere impactul și potențialele riscuri ale exercițiului de evaluare propus, Curtea Supremă de Justiție avizează negativ proiectul.	Precizare: Pentru a asigura caracterul constituțional al procesului de evaluare, CSM și CSP vor fi implicați în procesul de evaluare ca factori de decizie, în virtutea mandatului constituțional pe care îl au pentru a decide în privința carierei judecătorilor și procurorilor. Dreptul de acces la o instanță a fost asigurat urmare a implicării CSJ în examinarea contestațiilor depuse în procesul de evaluare (a se vedea art. 19 din proiect). Referitor la stabilitatea mandatului, subliniem că și legislația în vigoare reglementează „lipsa de integritate” drept temei de eliberare din funcția de judecător sau procuror.
	CSM	5.	Având în vedere rolul Comisiei de la Veneția în consolidarea democrației, apărării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului și la promovarea valorilor și principiilor justiției	Se acceptă. Referitor la modificările operate în

			constituționale și a preeminenței dreptului, prin acordarea promptă a unor soluții constituționale pentru statele în tranziție, conform standardelor și bunelor practici în domeniu, CSM opinează ca fiind imperioase transpunerea recomandărilor Comisiei în actele normative ale Republicii Moldova, inclusiv în proiectul remis spre avizare.	proiect, precizăm că acestea au fost examinate suplimentar de Comisia de la Veneția, care s-a expus în §30 din Opinia Follow-up nr. CDL-AD(2023)023 din 13 iunie 2023: „Comisia de la Veneția și Directoratul exprimă satisfacția față de atitudinea constructivă a autorităților moldovenești. Este laudabil faptul că majoritatea recomandărilor din Opinia din martie 2023 au fost urmate. Aceasta se referă la recomandările privind statutul și funcționarea comisiilor de evaluare, la temeiurile de vetting a judecătorilor și procurorilor, la îmbunătățirea procedurilor de evaluare, precum și la reducerea consecințelor negative ale procedurilor de vetting.”
		6.	O altă problemă evidențiată de membrii CSM ce necesită a fi reglementată în varianta definitivată a proiectului, vizează lipsa unor soluții pentru situația în care după intrarea în vigoare a legii judecătoria curților de apel vor demisiona. Pentru evitarea unui blocaj instituțional, în eventualitatea numeroaselor demisii, CSM propune stabilirea unei proceduri	Se acceptă. Art. 21 a fost completat.

			prin care va fi posibilă suplinirea temporară a funcțiilor vacante formate astfel din rândul judecătorilor altor instanțe.	
		7.	La fel, Plenul CSM indică asupra faptului că este inerent ca proiectul definitivat să reglementeze procedura de evaluare și selecție a candidaților la funcții administrative până la constituirea Colegiului de evaluare și selecție a judecătorilor și candidaților. Astfel, CSM propune ca competența selectării candidaților la funcții administrative pentru perioada indicată supra să fie atribuită Consiliului Superior al Magistraturii, cu titlu de excepție. De menționat, că o astfel de prevedere va contribui la demararea concursurilor pentru suplinirea funcțiilor administrative, fapt ce va asigura realizarea indicatorilor de eficiență a activității instanței, iar în consecință vor fi sesizabile progrese în sistemul judecătoresc. Din această perspectivă însă urmează, ca CSM să dispună de un personal calificat suplimentar, sau cel puțin ca personalul administrativ al CSM să dispună de garanțiile, inclusiv salariale care sunt atribuite secretariatului Comisiilor de vetting.	Nu se acceptă. Aspectele ce se referă la exercitarea temporară de către CSM a atribuțiilor Colegiului de selecție și evaluare a judecătorilor nu țin de obiectul de reglementare a prezentului proiect.
II. Obiecții și propuneri la articolele din proiect				
Articolul 2. Scopul și principiile evaluării (1) Evaluarea reprezintă un exercițiu excepțional, unic și limitat în timp, efectuat pentru verificarea integrității subiecților prevăzuți la art. 3 alin. (1).	CSM	8.	Examinând proiectul înaintat spre avizare Plenul Consiliului Superior al Magistraturii reține că, în avizul său din 14 martie 2023, Comisia de la Veneția a abordat o problemă serioasă referitoare la riscul unei proceduri de verificare repetate, menționând că,„[...] Există pericolul ca un exercițiu similar de verificare să fie repetat la un moment dat în viitor, când o altă forță politică va câștiga alegerile. Acest lucru ar fi devastator pentru independența și eficiența sistemului judiciar bazat în mare măsură pe stabilitatea mandatelor judiciare, care nu ar trebui puse sub semnul întrebării de fiecare dată când se formează o nouă majoritate în Parlament.” Comisia de la Veneția și DGI au recomandat „stabilirea unor restricții care să garanteze caracterul temporar al procesului de verificare, precum și stabilirea obstacolelor legale împotriva prelungirii arbitrare a acestuia”, prin instituirea unor garanții constituționale.	Precizare: Pentru a asigura caracterul constituțional al procesului de evaluare, CSM și CSP vor fi implicați în procesul de evaluare ca factori de decizie, în virtutea mandatului constituțional pe care îl au pentru a decide în privința carierelor judecătorilor și procurorilor. În context, în §13 din Opinia nr. CDL-

		Analizând proiectul de lege, CSM constată că recomandarea Comisiei de la Veneția privind neadmiterea unei verificări repetate a judecătorilor și procurorilor, deși a fost indicată în alin (l) art. 2 potrivit căruia evaluarea reprezintă un exerciliu excepțional, unic și limitat în timp, efectuat pentru verificarea integrității subiecților prevăzuți în art. 3 alin. (1), nu a fost însoțită de un proiect de modificare a Constituției Republicii Moldova, care să prevadă expres acest fapt. Astfel, CSM menționează că proiectul remis spre avizare nu garantează, caracterul excepțional al evaluării, or, pentru a asigura implementarea recomandărilor comisiei de la Veneția e necesară modificarea constituțională. La caz, relevante sunt constatările Comisiei de la Veneția, potrivit cărora, prevederile vizate rămân declarative și nu obligă niciun legislator viitor care ar putea decide asupra repetării procesului de verificare. Singura garanție împotriva unui asemenea scenariu este mai curând politică decât legală: propunerea actuală pare să aibă sprijinul principalilor parteneri internaționali ai Republicii Moldova, ceea ce nu ar fi neapărat cazul în viitor. Referitor la barierele legale din calea încercărilor repetate de a verifica judecătorii și procurorii, o consolidare constituțională a unor prevederi ar putea face imposibilă sau cel puțin dificilă o asemenea verificare repetată. Plenul Consiliului reține că, aprobarea legii în varianta propusă nu corespunde spiritului recomandărilor Comisiei de la Veneția, riscând să fie un precedent periculos, iar riscul ca în viitor acest precedent să fie reconsiderat de către un legislator viitor este foarte mare. Impactul ca puterea judecătorească să fie intempestiv „verificată” de către celelalte puteri ale statului, făcându-se trimitere mereu la aceste proceduri - este foarte ridicat.	AD(2023)005, Comisia de la Veneția a subliniat următoarele: „13. Constituția tace cu privire la temeiurile de fond ale revocării judecătorilor și procurorilor, lăsând astfel legiuitorului o mare putere de apreciere, cu condiția ca revocarea să fie decisă de CSM (sau decisă de CSP). În acest sens, modelul propus este, desigur, compatibil cu Constituția: conform proiectului de lege raportul Comisiei de evaluare va avea caracter consultativ, iar CSM/CSP va lua decizia finală, cu majoritate simplă.” Este important de a preciza că exercițiul de evaluare propus prin prezentul proiect de lege va fi unul irepetabil. Acest fapt este expres prevăzut în conținutul proiectului de lege (art.2 alin.(1)). Un argument suplimentar în susținerea acestei teze este că în lipsa avizării pozitive din partea Comisiei de la
--	--	--	---

				Veneția și în lipsa susținerii din partea partenerilor de dezvoltare, apelarea la un exercițiu similar de evaluare nu va fi posibilă.
(2) Evaluarea externă este efectuată în baza prezentei legi, cu respectarea următoarelor principii: a) independența comisiilor de evaluare; b) echitatea procedurii de evaluare; c) publicitatea actelor emise în procesul evaluării; d) caracterul excepțional al evaluării.	Procuratura Generală	9.	Reiterăm și insistăm asupra propunerii expuse în avizul anterior cu referire la completarea articolul 2 alin.(2) cu literele e) și f) cu următorul cuprins: „e) <i>principiul legalității</i> f) <i>principiul proportionalității</i> Anterior (în avizul nr.4-Id/23-324,325 din 07.06.2023) s-a menționat că potrivit principiilor definite de jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului legalitatea și proporționalitatea ar trebui să aibă un caracter obligatoriu pentru activitatea Comisiilor de evaluare și s-a argumentat după cum urmează: Într-un stat de drept obligația de respectare a legii este esențială presupunând ca element major cunoașterea Legii Supreme, care reprezintă garantul respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului și cetățeanului, precum și al funcționării mecanismului statului de drept. Totodată, principiul legalității reprezintă o cerință obiectivă într-un stat de drept și o garanție a desfășurării în condiții optime a tuturor mecanismelor într-un stat. Datorită acestui fapt legalitatea trebuie considerată ca o regulă esențială la nivelul întregului sistem de drept. În acest sens menționăm constatările Comisiei de la Veneția: <i>12. Spre deosebire de alte reforme judiciare din alte țări care implică un amendament constituțional, verificarea propusă a judecătorilor și a procurorilor în Moldova este reglementată de o lege organică. În consecință verificarea trebuie să rămână în cadrul constituțional, fapt care presupune, cei mai</i>	Nu se acceptă. Obligația de a respecta principiul legalității derivă din prevederile constituționale. Drept urmare, nu este necesar de a prevedea acest principiu în proiect. Subliniem că principiul proporționalității este invocat de Comisia de la Veneția în contextul recomandării de a reglementa proporționalitatea între gravitatea abaterii și severitatea consecințelor. Eliberarea din funcție a persoanelor lipsite de integritate a fost utilizată în Albania și în Ucraina. CtEDO – în cazurile examinate, nu a constatat probleme de neproporționalitate a sancțiunii de „eliberare din

		<i>important, așa cum s-a menționat în Opiniile din 2019- 2022, menținerea rolului CSM ca unic organ competent să revoce judecătorii (ca și rolul similar, dar nu identic, al CSP în privința procurorilor) 14. Deși nu există nici un obstacol constituțional direct care să împiedice autoritățile să continue reforma conform planului, puterea discreționară a legislatorului nu este limitată. în asemenea chestiuni, legislatorul este constrâns și de principiul general al independenței judiciare și de statul de drept, care sunt recunoscute de C o n stitu ție.</i> Propunerea menționată nu a fost acceptată de autorul proiectului, iar potrivit Sintezelor obiecțiilor și propunerilor s-a argumentat că: „<i>In contextul citării în aviz a conținutului §12 și §14 din Opinia Comisiei de la Veneția, trebuie să se țină cont și de constatările din §13, conform cărora; 13. Constituția nu prevede nimic cu privire la temeiurile de revocare ale judecătorilor și procurorilor, lăsând astfel legiuitorului o mare discreție, cu condiția ca demiterea să fie decisă de CSM (sau aprobată de CSM). In acest sens, modelul propus este, desigur, compatibil cu Constituția: în conformitate cu proiectul de lege raportul Comisiei de evaluare va avea caracter consultativ, iar CSM/SCP va lua decizia finală, cu majoritate simplă.</i>”. În aceste circumstanțe nu este clară rațiunea autorului proiectului care se contrazice pe sine și pe de o parte acceptă și reiterează constatările Comisiei de la Veneția că proiectul de lege urmează a fi alineat la legea fundamentală, iar pe de altă parte refuză să includă în proiectul legii și principiul legalității. Or, însăși logica autorului duce la concluzia firească privind necesitatea includerii principiului legalității în proiect. În aceeași ordine de idei, în avizul precedent Procuratura Generală a propus completarea legii și cu <i>principiul proporționalității</i> având în vedere că punerea în aplicare a unui sistem de control al integrității ar trebui să fie întotdeauna strict în conformitate cu principiul proporționalității. În acest sens, s-a propus autorului a lua în considerare și recomandările expuse în Opinia Comisiei de la Veneția² , după	funcție” pentru lipsa de integritate, atâta timp cât au fost asigurate toate garanțiile. Mai mult, prin Opinia sa din 2022, în §50 Comisia de la Veneția a statuat că procedura disciplinară trebuie să fie distinctă de cea a vetting-ului, care e o procedură extraordinară cu măsuri extraordinare. Astfel, nu putem diversifica sancțiunile, similar procedurii disciplinare. Subliniem că criteriile au fost modificate, fiind majorate marjele de apreciere a criteriilor. Astfel, va fi posibilă evitarea situațiilor de demitere a persoanelor pentru încălcări minore, iar referitor la încălcările de etică vor fi imputabile doar cele grave. Drept urmare, o altă sancțiune decât eliberarea din funcție pentru necoresponderea cu criteriile de evaluare din funcție nu poate fi. Un judecător sau procuror lipsit de integritate nu poate fi, prin definiție,
--	--	---	--

		cum urmează: „76.Într-adevăr, principiul proporționalității poate fi aplicat în practică de către Comisiile de evaluare, care ar întocmi raporturi negative doar în cazurile în care abaterile au atins un anumit prag de gravitate. Totuși, ar fi preferabil de menționat în lege că trebuie să existe un raport de proporționalitate între gravitatea abaterii imputabile și severitatea consecințelor 77. Ministerul Justiției susține că principiul proporționalității este deja consacrat în legislația actuală care reglementează statutul judecătorilor și al procurorilor și temeiurile răspunderii disciplinare ale acestora. Acest lucru este pozitiv, însă Comisia de la Veneția reiterează că articolul 12 poate fi interpretat ca fiind susceptibil de a crea noi temeiuri pentru demitere, care nu sunt supuse normelor existente. Acesta este motivul pentru care ar fi recomandabilă menționarea principiului proporționalității în proiectul de lege, în pofida clarificărilor utile propuse de Ministerul Justiției. ”. Astfel, autorul proiectului în sinteza obiecțiilor și propunerilor la acest aspect a punctat că: „Subliniem că principiul proporționalității este invocat de Comisia de la Veneția în contextul recomandării de a reglementa proporționalitatea între gravitatea abaterii și severitatea consecințelor. Eliberarea din funcție a persoanelor lipsite de integritate a fost utilizată în Albania și în Ucraina. CtEDO — în cazurile examinate în fața sa, nu a constatat probleme de neproporționalitate a sancțiunii de „eliberare din funcție” pentru lipsa de integritate, atâta timp cât au fost asigurate toate garanțiile. Mai mult, prin Opinia sa din 2022, în §50 Comisia de la Veneția a statuat că, procedura disciplinară trebuie să fie distinctă de cea a vetting-ului, care este o procedură extraordinară cu măsuri extraordinare. Astfel, nu putem diversifica sancțiunile, similar procedurii disciplinare. Subliniem că criteriile au fost modificate, fiind majorate marjele de apreciere a criteriilor. Astfel, va fi posibilă evitarea situațiilor de demitere a persoanelor pentru încălcări minore, iar referitor la încălcările de etică vor fi imputabile doar cele grave. Drept urmare, o altă sancțiune decât eliberarea din funcție pentru	lăsat să activeze în sistemul judiciar căci discreditează imaginea sistemului și subminează încrederea societății. Acest fapt ar compromite toate eforturile de a reforma justiția și de a sancționa persoanele corupte.
--	--	--	---

		<i>necorespunderea cu criteriile de evaluare din funcție nu poate fi. Un judecător sau procuror lipsit de integritate nu poate fi, prin definiție, lăsat să activeze în sistemul judiciar și să decredibilizeze încrederea societății. Asta ar submina toate eforturile de a reforma justiția și de a sancționa persoanele corupte. ”.</i> În acest sens, este regretabil faptul că autorul proiectului nu a considerat necesar să se conformeze recomandărilor Comisiei de la Veneția de a însera în proiect <i>principiul proporționalității</i> în sensul că trebuie să existe un raport de proporționalitate între gravitatea abaterii imputabile și severitatea consecințelor. Or, principiul proporționalității este un principiu universal recunoscut că acțiunile administrației publice care reprezintă o ingerință trebuie să respecte întotdeauna principiul proporționalității. În ceea ce privește sancțiunile penale și cele disciplinare, una din cerințele acestui principiu este raportul rezonabil între gravitatea abaterii, pe de o parte, și calitatea și amplitudinea sancțiunii, pe de altă parte. Astfel, proporționalitatea este un criteriu juridic prin care se apreciază legitimitatea ingerinței puterii statale în domeniul exercitării drepturilor și libertăților fundamentale. Acest principiu, este consacrat explicit sau implicit, în instrumente juridice internaționale și în art. 54 alin. (4) din Constituție, dar există și alte dispoziții constituționale care îl implică. Totodată, în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, proporționalitatea este concepută ca un raport just, echitabil, între situația de fapt, mijloacele de restrângere a exercițiului unor drepturi și scopul legitim urmărit sau ca un raport echitabil între interesul individual și interesul public. Proporționalitatea este un criteriu care determină legitimitatea imixtiunilor statelor contractante în exercitarea drepturilor protejate de Convenție. În același sens, Curtea Constituțională a Republicii Moldova prin mai multe decizii a stabilit că proporționalitatea este un principiu constituțional și îl consideră ca făcând parte din noțiunea statului de drept.	
--	--	---	--

		În context, pertinente sunt constatările Curții Constituționale din Hotărârea sa nr. 7 din 16 aprilie 2015 pentru controlul constituționalității unor prevederi din Legea nr. 325/2013 privind testarea integrității profesionale (Sesizarea nr. 43a/2014), după cum urmează: „101. Curtea reține, cu titlu de principiu, că acțiunile autorităților publice care reprezintă o ingerință trebuie să respecte întotdeauna principiul proporționalității. In ceea ce privește sancțiunile penale și cele disciplinare, una din cerințele acestui principiu fiind raportul rezonabil dintre gravitatea abaterii, pe de o parte, și natura și severitatea sancțiunii, pe de altă parte,... 104. Curtea reține că articolul 16 alin. (2) din Legea nr. 325 din 23 decembrie 2013 nu este problematic doar în ceea ce privește principiul previzibilității și principiul interpretării restrânse, ci și din punctul de vedere al caracterului său automat, și anume cel al eliberării „obligatorii” clin funcție ca urmare a comiterii unei „încălcări”. 105. Deși Curtea admite că motivele enumerate în articolul 6 alin. (2) din Lege pot atinge, în anumite cazuri, o astfel de gravitate încât aplicarea sancțiunii sau eliberarea unui agent public din funcție să fie proporțională / corespunzătoare, aplicarea automată a sancțiunii eliberării din funcție pentru orice „încălcare” nu asigură totuși respectarea principiului proporționalității dintre abaterile comise și sancțiunile aplicate. Încălcarea m inoră de către un agent public a legislație i anticorupție ar putea să facă, în principiu, obiectul unor sancțiuni disciplinare care ar comporta consecințe mai puțin grave decât o concediere automată, de exemplu, cu o reducere temporară a primelor.”. În aceeași ordine de idei, Comisia de la Veneția în Opinia comună asupra proiectului de lege privind evaluarea externă a judecătorilor și procurorilor (CDLAD(2023)005), adoptată în cadrul cele de-a 135-a sesiune plenară (Veneția, 9-10 iunie 2023) a stabilit că recomandarea cu referire la proporționalitatea sancțiunilor nu a fost respectată, după cum urmează: „27. Comisia și Directoratul au recomandat să se ofere o pluralitate de sancțiuni care să implice o evaluare a proporționalității în	
--	--	--	--

			luarea deciziilor individuale. Este regretabil faptul că Articolul 18 alineatul (6) nu oferă în prezent o grilă sau sancțiuni alternative, deoarece acest lucru ar asigura evaluarea proporționalității în funcție de gravitatea raportului negativ. Printre alte opțiuni, redactorii ar putea lua în considerare introducerea unei marje în aplicarea interdicțiilor profesionale pentru a răspunde acestei recomandări. Prin urmare, această recomandare nu a fost respectată. ” Astfel, deși în nota informativă autorul proiectului menționează că elaborarea și promovarea acestui proiect de lege va fi în conformitate cu recomandările Comisiei de la Veneția având în vedere și documentele de politici relevante la care se face <i>VQÎQnve</i>(obiectivul 1.2.2, acțiunea „a) Elaborarea cadrului normativ cu privire la evaluarea extraordinară (externă) a judecătorilor și procurorilor în conformitate cu recomandările Comisiei de la Veneția ” din Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022-2025, aprobată prin Legea nr. 211/2021; acț. 8.14 din Planul de acțiuni al Guvernului pentru anul 2023 aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 90/2023 „ Elaborarea proiectului de lege cu privire la evaluarea externă a judecătorilor și procurorilor în conformitate cu recomandările Comisiei de la Veneția”) se pare că autorul proiectului nu a considerat necesar să se conformeze recomandărilor Comisiei de la Veneția și la acest aspect, fapt regretabil de altfel luând în considerație că acest principiu este consacrat în instrumentele juridice internaționale, în Constituția Republicii Moldova precum și în jurisprudența Curții Constituționale a Republicii Moldova.	
Articolul 3. Subiecții evaluării (1) În temeiul prezentei legi sunt evaluați:	CSM	10.	Subsidiar, CSM indică asupra faptului că urmează a fi exclusă din varianta finală a proiectului prevederea potrivit căreia vor fi evaluați și președinții interimari ai instanțelor, care exercită funcția la momentul inițierii evaluării, dar exercită funcția mai puțin de 1 an. Această propunere este generată de necesitatea	Precizare: Prevederile proiectului au fost percepute eronat. Proiectul se referă la președinții interimari care

a) judecătorii care din 1 ianuarie 2017 până la data intrării în vigoare a prezentei legi au exercitat funcția de președinte și vicepreședinte a judecătoriilor, inclusiv cei care au asigurat interimatul acestor funcții pentru o perioadă mai mare de un an; b) judecătorii curților de apel, în funcție la data intrării în vigoare a prezentei legi; c) Procurorul General, adjuncții acestuia, procurorii șefi ai secțiilor Procuraturii Generale, inclusiv cei care au ocupat aceste funcții sau care au asigurat interimatul acestora pentru o perioadă mai mare de un an, din 1 ianuarie 2017, până la data intrării în vigoare a prezentei legi. d) procurorii care au exercitat funcția de procuror-șef al unei procuraturi și de adjunct al procurorului-șef al			asigurării administrării efective a instanțelor, or, menținerea acestei prevederi ar putea fi catalizatoare pentru refuzul judecătorilor de a asigura interimatul funcției de președinte sau vicepreședinte al instanței.	au exercitat această funcție pentru o perioadă mai mare de 1 an.
	CSP	11.	La elaborarea unui act normativ este necesar să se respecte principiile coerenței, consecutivității, stabilității și predictibilității normelor juridice, ceea ce nu se poate reține în raport cu redacția literelor c) și d) din alin.(1) art.3 din proiect. Pentru ca textele în speță să corespundă principiilor amintite, propunem formularea acestora similar lit.a) din același alineat, după cum urmează: „c) procurorii care din 1 ianuarie 2017 până la data intrării în vigoare a prezentei legi au exercitat funcția de Procuror General, adjuncți ai acestuia, procurori șefi ai secțiilor Procuraturii Generale, inclusiv cei care au ocupat aceste funcții sau care au asigurat interimatul acestora pentru o perioadă mai mare de un an; d) procurorii care din 1 ianuarie 2017 până la data intrării în vigoare a prezentei legi au exercitat funcția de procuror-șef al unei procuraturi și de adjunct al procurorului-șef al unei procuraturi, inclusiv cei care au ocupat aceste funcții sau care au asigurat interimatul acestora pentru o perioadă mai mare de un an.”	Se acceptă. Lit. c) și d) au fost redactate.
	Pocuratu ra Generală	12.	În continuare, cu referire la includerea în categoria subiecților care urmează a fi evaluați a <i>procurorilor delegați în procuraturile specializate</i> considerăm că este lipsită de sens și nu este clar cum va fi implementată legea în acest sens. Astfel, potrivit art. 54 alin. (2) din Lega nr.3/2016 cu privire la Procuratură: „(2) <i>În cazul în care o procuratură nu poate funcționa din cauza lipsei temporare de procurori, în cazul existenței unor funcții vacante, dar și în alte cazuri, Procurorul General, la propunerea procurorului-șef al procuraturii respective, poate delega procurori de la alte procuraturi, fără acordul lor, pe o perioadă de pînă la o lună pe parcursul unui an, iar cu consimțămîntul lor scris, pentru o perioadă de pînă la 24 de luni.</i>	Se acceptă parțial. Persoanele delegate în procuraturile specializare exercită aceleași atribuții ca și cele care lucrează cu titlu permanent în cadrul acestora. Drept urmare, acestea trebuie tratate în mod identic, indiferent de perioada de timp lucrată. Totuși, pentru a evita situațiile de refuz a delegării, proiectul a fost

unei procuraturi, inclusiv interimatul acestor funcții pentru o perioadă mai mare de un an, începând cu 1 ianuarie 2017, inclusiv cei care le exercită la data intrării în vigoare a prezentei legi; e) procurorii procuraturilor specializate, inclusiv cei delegați în cadrul acestora; f) judecătorii și procurorii prevăzuți la literele a) – e) care sunt suspendați din funcție; g) candidații la funcțiile vacante din Procuratura Anticorupție și din Procuratura pentru Combaterea Crimelor Organizate și Cauze Speciale, care au câștigat concursurile până la 31 decembrie 2025.	Procuratura Anticorupție	13. Art. 3 alin. (1) lit. e) Prezenta propunere vine să ajusteze textul dispoziției propus de autorul proiectului, în concordanță cu raționamentul prevăzut pentru dispozițiile normative de la lit. a), c) și d) al alineatului (3) din art. 3 al Legii. Or, prin formularea generică propusă de către autor „<i>inclusiv cei delegați în cadrul acestora</i>”, creează situații de incertitudine și interpretări din mai multe considerente, cum ar fi situații supunerii evaluării extraordinare a tuturor procurorilor care au fost delegați pentru exercitarea funcției de procuror într-o procuratură specializată de la crearea acestor instituții și până la încetarea efectului prezentei legi, situație care ar genera un număr foarte mare de subiecți potențiali pentru exercițiu de evaluare. Un alt aspect care necesită atenție, este faptul că în redacția actuală a Legii nr. 3 din 25.02.2016 cu privire la Procuratură, art. 54 alin.(3) prevede că delegarea procurorului poate fi dispusă pentru o perioadă de o/la 1 lună (fără acordul procurorului) până la 24 luni cu acordul lui. De regulă, delegările procurorilor în alte procuraturi inclusiv și în cadrul celor specializate, se dispune inițial pentru un termen de 6 luni, cu ulterioara prelungire a acestora, însă în foarte multe cazuri prin actul de dispoziție cu caracter administrativ al Procurorului General se dispune sistarea delegărilor atât în interiorul termenului de 6 luni sau chiar a termenului de până la 1 an, din motivul dispariției temeiurilor care au stat din start la baza inițierii procesului de delegare și respectiv procurorii au revenit în funcțiile în care exercitau titularul funcției lor. În astfel de circumstanțe considerăm inoportun supunerii evaluării a procurorilor care au exercitat	completat, urmând a fi evaluate doar persoanele care au fost delegate pentru o perioadă mai mare de 1 an. Nu se acceptă. Persoanele delegate în procuraturile specializare exercită aceleași atribuții ca și cele care lucrează cu titlu permanent în cadrul acestora. Drept urmare, acestea trebuie tratate în mod identic, indiferent de perioada de timp lucrată.
---	--	---	--

		temporar o funcție de procuror în una din procuraturile specializate pentru o perioadă mai mică de 1 an. Astfel, ajustările propuse vin să prevină sporirea numărului de potențiali subiecți pentru exercițiul de evaluare precum și prelungirea activității comisiei dar și a perioadei vetingului în general.	
	CRJM	14. Modificarea propusă: d) procurorii care au exercitat funcția de procuror-șef al unei procuraturi și de adjunct al procurorului-șef al unei procuraturi, <u>membru al Consiliului Superior al Procurorilor</u>, inclusiv interimatul acestor funcții pentru o perioadă mai mare de un an, începând cu <u>din</u> 1 ianuarie 2017, inclusiv cei care le exercită până la data intrării în vigoare a prezentei legi; Argumente/comentarii: Propunem includerea în lista subiecților evaluării a procurorilor care au exercitat funcția de membru al Consiliului Superior al Procurorilor, având în vedere importanța acestor funcții pentru sistem și importanța deciziilor luate de către aceștia. Completarea cu o referință la Consiliul Superior al Magistraturii nu este necesară având în vedere că toți membrii CSM au demisionat, iar unicul membru rămas oricum va fi evaluat, fiind judecător al curților de apel.	Se acceptă parțial. Lit. d) a fost redactată ținându-se cont de recomandarea CSP. Membrii CSP nu sunt evaluați conform prezentului proiect de lege, ci conform Legii nr. 26/2023.
		15. Modificarea propusă: e) procurorii procuraturilor specializate, inclusiv cei delegați în cadrul acestora <u>și care au activat pentru o perioadă mai mare de un an, începând cu 1 ianuarie 2017, până la data intrării în vigoare a prezentei legi.</u> Argumente/comentarii: Propunem specificarea ca doar procurorii delegați în procuraturile specializate care au activat mai mult de 1 an în cadrul acestora să fie supuși evaluării. Considerăm că regula de 1 an este suficientă pentru ca evaluarea externă să-și atingă scopul scontat. La fel, reglementarea dată va fi similară cazurilor specificate la lit. a), c) și d) din prezentul articol	Se acceptă.

		16. Modificarea propusă: g) candidații la funcțiile vacante din Procuratura Anticorupție și din Procuratura pentru Combaterea Crimelor Organizate și Cauze Speciale, care au câștigat concursurile până la 31 decembrie 2025. primii doi candidați clasati în concursurile finalizate până la 31 decembrie 2025 pentru toate funcțiile menționate la lit. a)-e); Argumente/comentarii: Considerăm necesar ca câștigătorii concursurilor pentru ocuparea tuturor funcțiilor enumerate în prezentul articol să fie supuși evaluării, ci nu doar candidații la funcțiile de procuror din procuraturile specializate. Este important ca toate persoanele noi care aspiră și au șanse reale de a ocupa funcții care presupun evaluarea externă la fel să treacă prin procedura de vetting, ca și cu persoanele care deja sunt în funcție. În caz contrar va fi creată o asimetrie nejustificată față de persoanele care dețin funcțiile în raport cu persoanele care aspiră la aceste funcții. Pentru a reduce numărul persoanelor evaluate, propunem ca doar primii doi candidați clasati în concurs să fie evaluați. Evaluarea se va face după concurs. Dacă niciunui din cei 2 candidații nu vor trece vetting-ul, se va purcede la un nou concurs. Acest aspect însă trebuie menționat în completările la Legea cu privire la statutul judecătorului.	Se aacceptă parțial În proiect la art. 3 alin.(1) a fost completat cu litera g) cu următorul cuprins: „lit. g) candidații la funcțiile indicate la literele a-f), care vor câștiga concursurile până la 31 decembrie 2025”, încât toți candidații la funcțiile enumerate în această listă să fie supuși evaluării integrității
		17. Modificarea propusă: <u>h) judecătorii și procurorii care au eșuat evaluarea prevăzută de Legea nr. 26/2022;</u> Argumente/comentarii: Propunem suplinirea listei subiecților evaluării cu judecătorii și procurorii care au eșuat evaluarea prevăzută de Legea nr. 26/2022 și candidații pentru CSM, CSP și colegiile acestora care nu au fost evaluați conform Legii 26/2022. Deși numărul candidaților care nu au promovat evaluarea nu va fi foarte mare, totuși, este important ca aceștia să treacă prin procedura de	Nu se acceptă. Completarea cu lit. h) nu se acceptă, deoarece astfel vor fi modificate în mod indirect efectele procesului de evaluare prevăzut de Legea nr. 26/2022.

			vetting, pentru a elimina, sau a confirma, suspiciunile și dubiile ce planează asupra lor.	
		18.	Modificarea propusă: <u>i) candidații pentru Consiliul Superior al Magistraturii, Consiliul Superior al Procurorilor și colegiile acestora care nu a fost evaluați conform Legii 26/2022</u> Argumente/comentarii: In ceea ce privește CSM, CSP și colegiile acestora, acest lucru trebuie menționat aici, având în vedere că multe funcții în aceste organe vor rămâne vacante chiar și după 1 septembrie 2023, și nu vedem cum Legea 26/2022 va continua să activeze după această dată.	Nu se acceptă. Completarea cu lit. i) nu este necesară, deoarece subiecții respectivi cad sub incidența Legii nr. 26/2022.
(2) Nu sunt supuși evaluării conform prezentei legi: a) persoanele care au promovat evaluarea prevăzută de Legea nr. 26/2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor; b) persoanele care au promovat evaluarea prevăzută de Legea nr. 65/2023 privind evaluarea externă a judecătorilor și candidaților la funcția de	CSP	19.	Totodată, autorii proiectului nu au remediat situația referitoare la exceptarea de la evaluare a persoanelor care deși au deținut aceste funcții, începând cu anul 2017, însă până la adoptarea acestei legi sau până la notificarea lor despre evaluare, vor depune cereri de demisie. Este un non-sens juridic ca aceștia să mai fie evaluați dacă la data intrării în vigoare a legii ei au demisionat din sistemul procuraturii sau dacă vor demisiona până a fi notificați despre evaluare. Autorii proiectului nu au anticipat situațiile respective, fără să țină cont de faptul că legea trebuie să fie clară și previzibilă. Existența unor comentarii în nota informativă nu rezolvă din punct de vedere juridic situația, deoarece nemijlocit în lege aceștia nu sunt exceptați de la evaluare, nefiind făcute precizările de rigoare expres în textul legii. Persistă, astfel, un impas logico-juridic în aplicarea legii, pentru că ar putea fi atinse drepturile persoanelor care de mult timp nu mai sunt procurori. Propunem ca pentru a reglementa situația descrisă într-un mod explicit și fără echivoc să fie îmbunătățit textul lit.d) de la alin.(2) potrivit următoarei redacții: „d) categoriile de judecători și procurori prevăzute la alin. (1) lit. a), c) și d), dar care la data intrării în vigoare a prezentei legi	Nu se acceptă. Completarea este inutilă. Persoanele care au demisionat nu mai pot fi numite „judecător” sau „procuror”. Menționăm că art. 3 alin. (2) se referă expres la judecătorii și procurorii în funcție. Acesta nicidecum nu poate fi interpretat astfel încât să fie aplicat celor demisionați. Lit. d) a fost exclusă din proiect.

judecător al Curții Supreme de Justiție; c) judecătorii și procurorii care fac parte din una din categoriile menționate la alin. (1) și care, în termen de 20 zile de la notificarea privind inițierea evaluării, depun cerere de demisie, cu excepția celor care și-au retras cererea de demisie în interiorul termenului respectiv; d) judecătorii și procurorii care au asigurat interimatul funcțiilor prevăzute la alin. (1) lit. a), c) și d), dar care la data intrării în vigoare a prezentei legi nu activează în cadrul sistemului judecătoresc sau al procuraturii; e) judecătorii și procurorii care nu fac parte din categoriile menționate în alin. (1).			sau care până la inițierea evaluării nu activează în sistemul judecătoresc sau al procuraturii.”	
	Procuratura Anticorupție	20.	Art. 3 alin. (2) lit. d) Dispoziția aliniatului respectiv, în redacția propusă de autor nu acoperă situația procurorilor care au fost delegați pentru exercitarea funcției de procuror într-o procuratură specializată dar care la data intrării în vigoare a prezentei legi nu mai activează în sistemul procuraturii, respectiv nu vedem necesitatea supunerii acestora procesului de evaluare.	
	CRJM	21.	Modificarea propusă: (2) Nu sunt supuși evaluării conform prezentei legi: d) judecătorii și procurorii care au asigurat interimatul funcțiilor prevăzute la alin. (1) lit. a), c) și d), dar care la data intrării în vigoare a prezentei legi nu activează în cadrul sistemului judecătoresc sau al procuraturii; e) d) judecătorii și procurorii care nu fac parte din categoriile menționate în alin. (1). Argumente/comentarii: Propunem excluderea lit. d), or, prevederile alin.(1) din art.(3) se referă exclusiv la judecătorii și procurorii care se află în funcție, respectiv, litera în cauză este inutilă.	Se acceptă.
(3) Subiecții menționați la alin (1) lit. a), b) și e) sunt evaluați în mod prioritar.		22.		
(4) Cererea de demisie depusă în	CSP	23.	În art. 3 alin. (4) din proiectul de lege sintagma „indiferent de motivul invocat” nu se integrează în logica juridică a raporturilor	Nu se acceptă.

condițiile alin. (2) lit. c) poate fi retrasă doar în interiorul termenului de 20 de zile. Depunerea cererii de demisie după expirarea acestui termen, indiferent de motivul invocat, se echivalează cu nepromovarea evaluării.			inerente vieții persoanei, nefiind compatibilă cu principiile de drept și urmează a fi făcute ajustările corespunzătoare (e.g. să se fixeze situațiile neimputabile unei persoane), deoarece situații factologice pot fi multe, iar durata în timp a însăși procedurii nu poate fi anticipată. Din aceste motive nu este proporțional și nu pot fi limitate atât de sever drepturile persoanelor vizate de aceste proceduri.	O formulare similară există și în <i>Legea nr. 65/2023</i>. Comisia de la Veneția nu a avut nici o obiecție referitor la acest aspect.
	CRJM	24.	Modificarea propusă: (4) Cererea de demisie depusă în condițiile alin. (2) lit. c) poate fi retrasă doar în interiorul termenului de 20 de zile. Depunerea cererii de demisie după expirarea acestui termen, indiferent de motiv, se echivalează cu nepromovarea evaluării. <u>De la data depunerii cererii de demisie, judecătorul sau procurorul respectiv nu adoptă și nu participă la adoptarea actelor de dispoziție.</u> Argumente/comentarii: Importanța acestei norme derivă din necesitatea excluderii posibilității de abuz și arbitrar din partea judecătorilor și procurorilor care au decis să nu treacă evaluarea, însă care încă se află în funcție. Pe ultima sută de metri aceștia ar putea să emite acte de dispoziție contradictorii, așa cum a fost în cazul judecătorilor de la CSJ care în 2023 și-au dat demisia pentru a nu trece evaluarea, însă care au emis până la demisie unele decizii greu de înțeles logic, însă cu implicații financiare majore.	Nu se acceptă. În primul rând, trebuie să se țină cont de faptul că procesul de evaluare externă reglementat de prezenta lege reprezintă cea de-a doua etapă a „vettingului”. Prima etapă a fost reglementată deja în <i>Legea nr. 65/2023 privind evaluarea judecătorilor și candidaților la funcțiile de judecători ai CSJ</i>. Drept urmare, prezentul proiect nu poate prevedea efecte mai riguroase decât cele stabilite deja în <i>Legea nr. 65/2023</i>. În al doilea rând, interdicția propusă, <i>de facto</i>, constituie o suspendare indirectă din funcție, fără a avea un raport negativ de evaluare.

(5) La data recepționării cererii de demisie, Consiliul Superior al Magistraturii, Consiliul Superior al Procurorilor sau, după caz, Procurorul General informează despre aceasta comisia de evaluare corespunzătoare. Soluționarea cererii de demisie are loc în cel mult 10 zile de la expirarea termenului prevăzut la alin. (4), cu informarea comisiei de evaluare despre hotărârea luată.	CRJM	25.	Modificarea propusă: (5) La data recepționării cererii de demisie, Consiliul Superior al Magistraturii, Consiliul Superior al Procurorilor sau, după caz, Procurorul General informează despre aceasta comisia de evaluare corespunzătoare. Soluționarea cererii de demisie are loc în cel mult 10 zile de la expirarea termenului prevăzut la alin. (3), cu informarea comisiei de evaluare despre hotărârea luată. <u>Judecătorii și procurorii care au demisionat astfel nu pot candida pentru a deveni din nou judecători sau procurori timp de 7 ani.</u> Argumente/comentarii: Importanța acestei norme derivă din necesitatea excluderii posibilității ca judecătorii și procurorii să demisioneze doar pentru ca să nu fie supuși vetting-ului, iar peste un termen scurt (câteva luni – un an sau doi) să revină în sistem.	Nu se acceptă. Trebuie să se țină cont de faptul că procesul de evaluare externă reglementat de prezenta lege reprezintă cea de-a doua etapă a „vettingului”. Prima etapă a fost reglementată deja în <i>Legea nr. 65/2023 privind evaluarea judecătorilor și candidaților la funcțiile de judecători ai CSJ</i>. Drept urmare, prezentul proiect nu poate prevedea efecte mai riguroase decât cele stabilite deja în <i>Legea nr. 65/2023</i>.
Articolul 4. Competența, mandatul și finanțarea activității comisiilor de evaluare (6) Finanțarea activității comisiilor de evaluare și a secretariatelor acestora se efectuează din contul și în limitele mijloacelor financiare aprobate în legea bugetară anuală și din alte surse neinterzise de lege.	Pocuratu ra Generală	26.	La Articolul 4 reiterăm asupra propunerii de a exclude din alineatul (6) a textului „și din alte surse neinterzise de lege”. Aferent necesității finanțării acestor comisii doar din bugetul de stat pentru a garanta independența acestora, noi am semnalat în avizul anterior și aceleași argumente rămân valabile.	Nu se acceptă. Modalitatea de finanțare a celor două comisii de evaluare este identică celei adoptate deja pentru Comisia de „pre-vetting”. De asemenea, a demarat deja procesul de crearea a Comisiei de evaluare a judecătorilor, în baza <i>Legii nr. 65/2023</i>, care conține o prevedere similară.

(7) Membrii naționali ai comisiilor de evaluare beneficiază lunar de o indemnizație echivalentă cu mărimea dublă a salariului de bază al judecătorului Curții Supreme de Justiție, stabilit la data intrării în vigoare a prezentei legi.	CRJM	27.	Modificarea propusă: (7) Membrii naționali ai comisiilor de evaluare beneficiază lunar de o indemnizație echivalentă cu mărimea dublă a salariului de bază al judecătorului Curții Supreme de Justiție, stabilit la data intrării în vigoare a prezentei legi. <u>în mărime de 125% din salariului de bază al judecătorului Curții Supreme de Justiție care a promovat evaluarea externă.</u> Argumente/comentarii: Din câte se pare, persoanele care vor promova evaluarea vor primi o dublare de salariu. Prin urmare, formula de remunerare prevăzută în Legea nr. 26 nu mai este aplicabilă. Propunem ca membrii naționali ai comisiilor de evaluare să fie remunerați cu 125% din salariul judecătorilor CSJ. Astfel, va fi asigurată racordarea salariilor la realitățile economice și va fi asigurat echilibru și echitatea în raport cu alte persoane.	Nu se acceptă. Menționăm că Comisia de evaluare a judecătorilor CSJ este în proces de creare în baza Legii nr. 65/2023, care conține o prevedere similară. Competența acestei CE va fi extinsă pentru a evalua o parte din subiecții prevăzuți de prezentul proiect. Astfel, este incorect ca în două legi să existe prevederi diferite referitoare la modul de remunerare a membrilor aceleiași comisii de evaluare. De asemenea, se va crea diferențiere de remunerare între comisia de evaluare a judecătorilor și ce a procurorilor. În propunere nu este argumentat cuantumul de 125%.
Articolul 5. Independența comisiilor de evaluare (6) Membrii comisiilor de evaluare și șefii secretariatelor acestora beneficiază de	CSP	28.	Totodată, alin. (6) al art. 5 din proiect prevede o formă de imunitate a membrilor comisiei pe domeniul investigării penale a acestora. Textul normei tace referitor la situația urmăririi penale și soluția procesuală care ar putea fi emisă în cazul neexprimării acordului de către comisie. Această normă juridică este cu caracter procesual. Or, temeiurile de încetare sunt prevăzute doar de Codul de procedură penală - unica lege procesual penală.	Nu se acceptă. Odată ce o lege prevede „obținerea unui acord” în calitate de condiție pentru demararea unei proceduri, rezultă că în lipsa acordului respectiv

imunitate funcțională și nu pot fi trași la răspundere pentru opinia exprimată în exercitarea mandatului și a atribuțiilor. Urmărirea penală împotriva acestora este pornită de Procurorul General, cu acordul comisiei de evaluare corespunzătoare. În cazul infracțiunilor specificate la art. 243, 324-326 și 330² din codul penal, precum și în caz de infracțiune flagrantă, acordul respectiv nu este necesar.			Mai mult, art. 2 alin. (4) din Codul de procedură penală reglementează că „Normele juridice cu caracter procesual din alte legi naționale pot fi aplicate numai cu condiția includerii lor în prezentul cod”. De asemenea, apar următoarele întrebări: - urmărirea penală va putea fi reluată după încetarea calității de membru? - care este oportunitatea acordului comisiei dacă un membru comite infracțiuni care nu se referă la activitatea exercitată de comisie. (spre ex: infracțiuni în domeniul transporturilor, contra vieții și sănătății, etc.) De asemenea, prezentul proiect nu a ținut cont de compatibilitatea cu termenul de „infracțiune flagrantă” din art.513 din Codul de procedură penală și întrebarea ce rezultă – ce se întâmplă dacă membrul comisiei de evaluare comite o infracțiune împotriva vieții și sănătății, dar infracțiunea nu este flagrantă și este descoperită peste un timp? Care este rațiunea ca în acest caz să fie necesar acordul comisiei? În concluzie, limitele largi ale acestei imunități nu au justificare rezonabilă și obiectivă.	procedura nu poate fi demarată. Referitor la invocarea în aviz a art. 2 alin. (4) din CPP, menționăm că art. 275 din CPP reglementează situațiile în care nu poate fi pornită urmărirea penală. Astfel, pct. 9) din articolul respectiv prevede: „9) există alte circumstanțe prevăzute de lege care condiționează excluderea sau, după caz, exclud urmărirea penală.” Iată câteva exemple de reglementări similare: - art. 19 alin. (4) din Legea nr. 544/1995 cu privire la statutul judecătorului; - art. 52 alin. (2) din Legea nr. 1260/2002 cu privire la avocatură. Subliniem că imunitatea acordată în temeiul prezentului proiect se referă la acțiunile/inacțiunile efectuate în legătură cu exercitarea mandatului și atribuțiilor și nu la alte
--	--	--	--	---

				încălcări ce nu au tangență cu activitatea desfășurată în cadrul CE.
	Procuratura Anticorupție	29.	Art. 5 alin. (6) Prima frază, textul „și șefii secretariatelor acestora” se exclude. Chestiunea cu imunitățile funcționale a fost discutată în cadrul consultărilor organizate de Ministerul Justiției la etapa inițială a formulării textului proiectului, când a fost agreat de toți participanții la discuții că doar membrii comisiei de evaluare urmează să dispună de imunitate funcțională, fiind exclusă din textul proiectului prevederea care extindea imunitatea asupra reprezentanților secretariatului. Nu este clar raționamentul autorului prin care a operat modificări în textul dispoziției discutate și se propune acordarea imunității funcționale șefilor de secretariate. Nu pot fi justificate ca pertinente cele invocate de autorii proiectului la etapa discuțiilor pe marginea acestui subiect, precum că aceștia prelucrează date cu caracter personal ș.a. Imunitatea funcțională este necesară doar subiecților care au atribuții de a decide, soluționa chestiuni importante, la caz cum ar fi membrii comisiilor de evaluare care urmează să decidă asupra promovării/nepromovării evaluării de către persoanele cu funcții de demnitate publică și nu șefii de secretariate care în mare parte asigură buna activitate a personalului din subordine și nu au careva atribuții cu drept de decizie, pentru care s-ar impune un anumit grad de imunitate. Mai mult, reeșind din practica de activitate a comisiei preveteng, atât membrii secretariatului cât și șefii acestor secretariate nu sunt cunoscuți publicului, lista acestora fiind păstrată în anonimat. Autorul proiectului urmează să ajusteze prezenta dispoziție în concordanță cu recomandările Comisiei de la Veneția din pct.31-32 a Avizului din 14.03.2023 CDL-AD(2023)005, prin care	Precizare: Șeful secretariatului, chiar dacă nu este un membru al CE, are un rol extern de important în procesul de acumulare și prelucrare a informației despre subiecții evaluării. Precizăm că CE examinează informația pregătită de secretariat. Astfel, de conținutul dosarului de evaluare depinde derularea ulterioară a procesului de evaluare. În context, este necesar de a proteja Șeful secretariatului de posibilele riscuri/tendențe de influențare sau amenințare cu intentarea unor procese penale truate, doar pentru a destabiliza activitatea CE. Mai mult acest subiect a fost pe larg discutat în cadrul consultărilor publice, fiind agreat de cei prezenți la ședință.

			Comisia recomandă instituirea imunității doar asupra membrilor comisiei. Totodată, urmează a se vedea mecanismul de acordare și funcționare a instituției „<i>imunității funcționale</i>” pentru alte categorii de subiecți (ex: judecătorii, președintele țării, deputații, ș.a.), unde secretarii sau asistenții acestora nu beneficiază de o astfel de imunitate funcțională.	
	CRJM	30.	Modificarea propusă: (6) Membrii comisiilor de evaluare și șefii secretariatelor acestora beneficiază de imunitate funcțională și nu pot fi trași la răspundere pentru opinia exprimată în exercitarea mandatului și a atribuțiilor. Urmărirea penală împotriva acestora este pornită de Procurorul General, cu acordul comisiei de evaluare eorespunzătoare. În cazul infracțiunilor specificate la art. 243, 324-326 și 3302 din codul penal, precum și în caz de infracțiune flagrantă, acordul respectiv nu este necesar. Aceasta încetează dacă în termen de 10 zile Comisia nu-și dă acordul pentru continuarea acesteia. Hotărârea Comisiei de evaluare referitor la continuarea urmăririi penale se publică pe pagina web a Comisiei. Argumente/comentarii: Imunitatea funcțională nu va fi în stare să protejeze membrii comisiilor de evaluare, în special având în vedere că însuși Procurorul General și adjuncții lui vor fi evaluați. Astfel, propunem lărgirea acesteia. În cazul în care vor exista temeieri veridice și certe cu privire la necesitatea desfășurării urmăririi penale împotriva unui membru al comisiei de evaluare, este puțin probabil ca membrii comisiilor de evaluare să nu dea acordul pentru continuarea acesteia, or, faptul dat va compromite în sine tot procesul de evaluare și va lăsa suspiciuni asupra tuturor membrilor comisiilor de evaluare.	Nu se acceptă. Subliniem că concretizarea faptului că imunitatea respectivă este una „funcțională” a fost efectuată la recomandarea Comisiei de la Veneția (§32.din Opinia nr. CDL-AD(2023)005): „32. [...] The Venice Commission and DG I recommend in this respect that the immunity should be only functional, and of the same extent and character as the immunity of judges or members of parliament.” Redacția propusă în aviz va acorda o imunitate nejustificat de extinsă. Mai mult acest subiect a fost pe larg discutat în cadrul consultărilor publice, fiind agreat de cei prezenți la ședință.

Articolul 6. Componenta comisiilor de evaluare (2) În scopul numirii membrilor prevăzuți la alin. (1) lit. a), fracțiunile parlamentare prezintă Comisiei juridice, numiri și imunități a Parlamentului informația despre candidații propuși de acestea. Comisia juridică, numiri și imunități examinează candidaturile propuse și aprobă, cu votul majorității membrilor comisiei, rapoarte cu referire la fiecare candidat. Proiectele hotărârilor de Parlament se elaborează de Comisia juridică, numiri și imunități pentru fiecare candidat și se prezintă în plenul Parlamentului pentru a fi dezbătute și adoptate cu majoritatea prevăzută la alin. (1).	CRJM	31.	Modificarea propusă: (2) În scopul numirii membrilor prevăzuți la alin. (1) lit. a), fracțiunile parlamentare prezintă Comisiei juridice, numiri și imunități a Parlamentului informația despre candidații propuși de acestea. <u>Candidatul propus de opoziție poate fi respins doar dacă nu întrunește cerințele prevăzute la art. 7 alin. (1).</u> Comisia juridică, numiri și imunități examinează candidaturile propuse și aprobă, cu votul majorității membrilor comisiei, rapoarte cu referire la fiecare candidat. Proiectele hotărârilor de Parlament se elaborează de Comisia juridică, numiri și imunități pentru fiecare candidat și se prezintă în plenul Parlamentului pentru a fi dezbătute și adoptate cu majoritatea prevăzută la alin. (1) (3) Dacă una dintre fracțiunile parlamentare nu asigură desemnarea candidaturii în termenul prevăzut, Comisia juridică, numiri și imunități înaintea proiectelor hotărârilor de Parlament și rapoartele pentru candidații propuși conform alin. (2) spre dezbateri în plenul Parlamentului. Candidatul poate fi respins de către Parlament doar dacă nu întrunește cerințele prevăzute la art. 7 alin.(1). Decizia de respingere poate fi contestată potrivit Codului Administrativ. Argumente/comentarii: Propunem reglementarea expresă în alin.(2) a cazurilor când este posibilă respingerea candidatului propus de către opoziție și excluderea acestei reglementări din alin.(3), or, acesta se referă la situația când o anumită fracțiune parlamentară nu-și înaintea niciun candidat. Totodată, propunem excluderea reglementării faptului că decizia de respingere a candidatului este pasibilă de contestare în ordinea contenciosului administrativ, or, acest fapt este o decizie cu caracter exclusiv politic.	Nu se acceptă. Poziționarea frazei în discuție anume în alin. (3) a fost efectuată la recomandarea Comisiei de la Veneția, pentru a crea garanțiile necesare pentru candidatul propus de opoziția parlamentare, anume pentru etapa votării în plenul Parlamentului. În context, urmare a examinării versiunii modificate a proiectului, Comisia de la Veneția a menționat următoarele în Opinia nr. CDL-AD(2023)023: „11. Este binevenit că posibilitatea de a elimina un candidat din nominalizare este strict limitată și că accesul la căi de atac judiciare în caz de dispută este în mod clar oferit. Prin urmare, această recomandare cheie poate fi considerată drept realizată.”
(3) Dacă una dintre fracțiunile parlamentare nu asigură desemnarea candidaturii în termenul	CSP	32.	O îngrijorare ce însoțește analiza actualei redacții a acestui proiect de lege se referă la independența comisiilor de evaluare prin prisma respectării reprezentării proporționale a majorității și a opoziției.	Nu se acceptă. Poziționarea frazei în discuție anume în alin. (3) a fost efectuată la

prevăzut, Comisia juridică, numiri și imunități înaintează proiectele hotărârilor de Parlament și rapoartele pentru candidații propuși conform alin. (2) spre dezbateră în plenul Parlamentului. Candidatul poate fi respins de către Parlament doar dacă nu întrunește cerințele prevăzute la art. 7 alin. (1). Decizia de respingere poate fi contestată potrivit Codului Administrativ.			La acest aspect, Comisia de la Veneția și DGI au sugerat îmbunătățirea prevederilor normative ale art.6 din proiectul de lege, care se referă la proiectarea instituțională a comisiilor de evaluare, prin garantarea pentru opoziția parlamentară de a-și alege candidatul în componența acestora.² Cu referire la dispoziția art.6 din proiectul de lege, Comisia de la Veneția a constatat că „...Totuși, posibilitatea teoretică a unui asemenea blocaj încă există, astfel încât proiectul de lege ar trebui să garanteze că opoziția parlamentară obține alegerea candidatului său în calitate de membru al CE, chiar dacă majoritatea nu aprobă acest candidat.”³ Modificarea ce a fost introdusă se regăsește la alin.(3) de la art.6 din proiect și stipulează că :[...] „<u>Candidatul poate fi respins de către Parlament doar dacă nu întrunește cerințele prevăzute la art. 7 alin. (1). Decizia de respingere poate fi contestată potrivit Codului Administrativ</u>”, în rest textul normei a rămas neschimbat. Aceasta, însă, deloc nu rezolvă dificultatea semnalată, iar de esență problema rămâne aceeași. Autorii proiectului nu au asigurat îndeplinirea recomandării experților, păstrând redacția dispoziției de referință fără modificări esențiale, astfel încât persistă un potențial pericol ca majoritatea parlamentară să poată bloca alegerea candidatului opoziției în componența comisiilor de evaluare, iar acestea să poată activa și în lipsa acestuia. Algoritmul formulat de alegere a candidatului opoziției nu asigură posibilitatea reală a numirii acestuia. Votul din Parlament se bazează pe o discreție firească ce însoțește voința legislatorului și chiar dacă se contestă în instanța de judecată, aceasta nu se poate substitui voinței forului legislativ.	recomandarea Comisiei de la Veneția, pentru a crea garanțiile necesare pentru candidatul propus de opoziția parlamentare, anume pentru etapa votării în plenul Parlamentului. În context, urmare a examinării versiunii modificate a proiectului, Comisia de la Veneția a menționat următoarele în Opinia nr. CDL-AD(2023)023: „11. Este binevenit că posibilitatea de a elimina un candidat din nominalizare este strict limitată și că accesul la căi de atac judiciare în caz de dispută este în mod clar oferit. Prin urmare, această recomandare cheie poate fi considerată drept realizată.”
Articolul 7. Calitatea de membru al comisiei de evaluare	Procuratura Generală	33.	La Articolul 7 alin. (1) lit. f) reiterăm că deși Comisia de la Veneția în cadrul celei de-a 134-a sesiune plenară (10-11 martie 2023) în Opinia comună referitoare la proiectul de lege cu privire	Nu se acceptă. Ținând cont de specificul criteriilor ce

² Opinia comună CDL-AD(2023)005 din 14.03.2023, pct.44

³ Idem, pct.39

(1) Membrul comisiei de evaluare trebuie să corespundă următoarelor cerințe: a) are studii superioare; b) are o reputație ireproșabilă; c) are cel puțin 10 ani de experiență în unul sau mai multe dintre următoarele domenii: drept, economie, fiscalitate, finanțe; d) nu deține și nu a deținut funcția de deputat în Parlament sau de membru al Guvernului în ultimii 3 ani; e) nu a făcut parte dintr-un partid politic din Republica Moldova în ultimii 3 ani; f) nu a deținut funcția de judecător sau procuror în Republica Moldova în ultimii 3 ani; g) cunoaște limba engleză la un nivel suficient pentru realizarea sarcinilor comisiilor de evaluare.			la evaluarea externă a judecătorilor și procurorilor a recomandat că cel puțin unii dintre membrii Comisiei de evaluare să reprezinte sistemul judiciar, sau cel puțin să aibă experiență judiciară (de judecător/procuror), se pare că autorul proiectului nu a ținut cont de acestea și de fapt nu a modificat, în acest sens, articolul 7 din proiect.	urmează a fi examinate de Comisia de evaluare, considerăm că experiența în funcția de judecător/procuror nu este strict necesară. Or, specificul încălcărilor ce vor fi examinate ține de domeniul evaziunilor fiscale și a regimului de declarare a averilor. Atragem atenția că prevederile proiectului nu îngădesc accesul judecătorilor/procurorilor la funcția de membru al Comisiei de evaluare: art. 7 alin. (1) lit. f) stabilește condiția pentru candidat să nu fi activat în Republica Moldova în ultimii 3 ani în funcția de judecător/procuror, iar drept urmare a recomandărilor anterioare ale DG Just, în art. 7 alin. (1) lit. c) din proiect a fost prevăzut expres faptul că membrul Comisiei de evaluare trebuie să aibă cel puțin 10 ani de experiență în unul sau mai multe dintre următoarele domenii: juridic,
--	--	--	--	--

			economic, fiscal, financiar. Astfel, la funcția de membru al Comisiilor de evaluare cu siguranță pot candida foști judecători/procurori, cu condiția că aceștia întrunesc și celelalte cerințe stabilite în art. 7 din proiect. De asemenea, proiectul nu îngreunează posibilitatea organelor de autoadministrare ale judecătorilor/procurorilor de a-i acorda suport Parlamentului în identificarea membrilor naționali din cadrul Comisiilor de evaluare. Menționăm că în cadrul consultărilor publice ce au avut loc la data de 10 mai anul curent, a fost agreată o astfel de formulă, iar reprezentanții Parlamentului și cei ai CSM au convenit să conlucreze pentru identificarea celor mai bune candidaturi pentru poziția de membru național în comisia de evaluare.
--	--	--	---

				Totodată, trebuie să ținem cont de specificul Republicii Moldova, care este o țară mică, unde relațiile inter-umane sunt destul de cunoscute, apar frecvent acuzații de conflict de interese și de imparțialitate, fapt ce ar putea periclita evaluarea obiectivă și compromite imparțialitatea respectivei Comisii. Subliniem că Comisia de la Veneția a ținut cont de argumentele prezentate în procesul de consultare a proiectului și în Opinia Follow-up nr. CDL-AD(2023)023 din 13 iunie 2023 aceasta nu a reiterat recomandările respective.
Articolul 11. Criteriile de evaluare (2) Se consideră că subiectul nu corespunde cerințelor de integritate etică dacă Comisia a stabilit că: a) în ultimii 5 ani a încălcat grav regulile de etică și conduită profesională a judecătorilor sau, după	CSP	34.	Proiectul a păstrat noțiunile de „comportament arbitrar” și „acte arbitrare”. Autorii au adăugat sintagma „care se referă la situațiile când Curtea europeană a drepturilor omului a stabilit anterior că judecătorul sau, după caz, procurorul a acționat în mod arbitrar cu intenție sau neglijență gravă.”, însă aceasta nu aduce plus-valoare, nu rezolvă problema invocată și nu poate fi considerată îmbunătățire. Ba dimpotrivă, extensia de referință generează o mare confuzie juridică și prezintă riscuri majore de a fi o problemă în aplicare. Conținutul normei este un non-sens juridic, deoarece CtEDO stabilește încălcări a drepturilor prevăzute de Convenția	Nu se acceptă. La redactarea prevederii respective s-a ținut cont de recomandarea Comisiei de la Veneția din §56 al Opiniei nr. CDL-AD(2023)005 din 14 martie 2023: „56. [...] At the very least, the notion of an “arbitrary act” should be reformulated as to include only such

caz, a procurorilor, precum și dacă a avut un comportament arbitrar sau a emis acte arbitrare, care se referă la situațiile când Curtea Europeană a Drepturilor Omului a stabilit anterior că judecătorul sau, după caz, procurorul a acționat în mod arbitrar cu intenție sau neglijență gravă; b) în ultimii 10 ani a admis în activitatea sa incompatibilități și conflicte de interese incompatibile cu funcția deținută.			europeană a drepturilor omului, dar nu se pronunță asupra vinovăției judecătorilor sau procurorilor. Mai mult de atât, fără a încadra în acest aviz prea multă teorie juridică, considerăm că este vădită disonanța între natura și semnificația termenilor utilizați. Este foarte inadecvat să se reglementeze o asemenea competență comisiei de evaluare, deoarece concluzia privind „comportamentul arbitrar” și „act arbitrar” poate să aparțină doar unei instanțe de judecată și numai în limitele unui proces reglementat de ordinea juridică, dar nu de un organism creat ad-hoc. Concomitent, o asemenea atribuție deviază de la scopul declarat al legii, depășește limitele pe care le poate avea verificarea integrității financiare și etice a procurorilor și este inadmisibilă din perspectiva echității procedurilor. Un asemenea transfer de competență distorsionează substanța principiilor de drept și excedă, fără o justificare relevantă, câmpul constituționalității procedurilor de verificare a judecătorilor și procurorilor. În egală măsură, calitățile profesionale ale membrilor comisiei, care pot fi specialiști în următoarele domenii: drept, economie, fiscalitate, finanțe, nici într-un caz nu asigură că ei pot decide ce este „grav” și ce este „act arbitrar”, „comportament arbitrar”, aceasta fiind competența exclusivă a unei instanțe de judecată, ceea ce nu este cazul de față.	situations in which the ECtHR has previously established that the judge/prosecutor acted arbitrarily with intention or gross negligence (and not other breaches of the Convention which may be imputed to the malfunctioning of the system as a whole and not to the fault of the individual judge). [...]” Faptul vinovăției rezultă din constatările și concluziile CtEDO. Altfel, nu ar fi posibilă sancționarea judecătorilor în baza art. 4 alin. (1) lit. b) din <i>Legea nr. 178/2014</i> și a procurorilor în baza art. 38 lit. e¹) din <i>Legea nr. 3/2016</i>.
	Procurat ura Generală	35.	La Articolul 11: - la articolul 11 alin. (2) lit. a) cu referire la noțiunile de „<i>comportament arbitrar</i>” și „<i>acte arbitrare</i>” reiterăm poziția anterioară expusă în Avizul nr. 4- Id/23-324,325. Astfel, deși a fost explicat caracterul arbitrar de către autor și anume atunci când se referă la situațiile când Curtea Europeană a Drepturilor Omului a stabilit anterior că judecătorul sau, după caz, procurorul a acționat în mod arbitrar cu intenție sau neglijență gravă, totuși această normă este formulată incorect juridic.	Nu se acceptă. CtEDO poate constata faptul încălcării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului chiar și fără a dispune „achitarea unor sume de bani în beneficiul acestuia”. Ar fi incorect de a condiționa existența

			Astfel, Curtea Europeană a Drepturilor Omului, constată încălcarea drepturilor sau libertăților fundamentale ale unei persoane și dispune achitarea unor sume în beneficiul acesteia dar nu constată acțiunile arbitrare sau comportamentul arbitrar a judecătorului sau procurorului. Potrivit Sintezei obiecțiilor și propunerilor la acest compartiment autorul proiectului a indicat că: „<i>Faptul vinovăției rezultă din constatările și concluziile CtEDO. Altfel, nu ar fi posibilă sancționarea judecătorilor în baza art. 4 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 178/2014 și a procurorilor în baza cirt. 38 lit. e l) din Legea nr. 3/2016.</i>” . În acest context propunem autorului de a substitui textul „<i>precum și dacă a avut un comportament arbitrar sau a emis acte arbitrare, care se referă la situațiile când Curtea Europeană a Drepturilor Omului a stabilit anterior că judecătorul, sau după caz, procurorul a acționat în mod arbitrar cu intenție sau neglijență gravă,</i>” cu textul „<i>precum și dacă s-a constatat acțiuni sau inacțiuni comise CU intenție ori din neglijență gravă care au dus la constatarea de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului, prin hotărâre, a încălcării drepturilor sau libertăților fundamentale ale unei persoane și dispunerea achitării unor sume de bani în beneficiul acestuia</i> având în vedere că anume cu aceste noțiuni (acțiuni sau inacțiuni comise cu intenție sau din neglijență gravă) operează atât Legea nr. 178/2014, Legea nr.3/2016 cât și Codul Civil când se referă la acțiunile procurorilor/judecătorilor care au dus la constatarea de către CtEDO a încălcării drepturilor sau libertăților fundamentale ale unei persoane;	acțiunilor arbitrare de faptul achitării sau nu a unor sume de bani pentru compensarea prejudiciului cauzat.
	Procuratura Anticorupție	36.	Unele dintre cele mai importante prevederi ale proiectului, se regăsesc în prezentul articol și stabilesc acele reguli în baza cărora subiectul urmează a fi evaluat extraordinar. Din acest considerent abordarea legislativă a autorului proiectului ar trebui să fie suficient de serioasă și constructivă, pentru a realiza un	Se acceptă. Nota informativă a fost completată cu detalii referitor la criteriile de evaluare. De asemenea, a

			mecanism juridic legal, bazat pe proporționalitate, necesitate și corectitudine. Potrivit dispozițiilor prezentului articol dar și notei informative de fundamentare a proiectului de lege, se constată că subiectul cu privire la criteriile în baza cărora urmează să fie supuși evaluării judecătorești și procurorii, rămân a fi neclare, vagi și abstracte, iar în textul notei informative, nu s-au făcut interpretările corespunzătoare pentru a fi tălmăcite în mod clar limitele de aplicare a acestor prevederi, ceea ce în ansamblu conduce la diminuarea credibilității și veridicității exercițiului ce se propune a fi realizat, lipsa consensului cu profesiile juridice, chiar și cel politic.	fost completată cu informația referitoare la situațiile stabilite de către CtEDO ca fiind arbitrare
		37.	alin.(2) lit. a) Sintagmele „a avut un comportament arbitrar...”, <i>a emis acte arbitrare...</i>, <i>a acționat în mod arbitrar cu intenție sau neglijență gravă</i>”, nu sunt suficient de clare. Aici urmează să fie ajustat textul dispoziției sau interpretat clar în textul notei informative, în coraport cu constatările din Avizul Comisiei de la Veneția făcute în pct.55, prin care se indică că „<i>act arbitrar</i>” utilizat în această dispoziție este periculos de vag. Proiectul de lege ar trebui să precizeze cel puțin că Comisia de Evaluare nu poate stabili că judecătorul a emis un act arbitrar, dacă pur și simplu nu este de acord cu soluționarea cauzei respective sau a motivării legale a acesteia. Până și hotărârile anulate de instanțele de apel nu pot fi considerate „<i>arbitrare</i>”, decât dacă este stabilit de instanță că acestea au fost adoptate cu rea-credință sau ca rezultat al unei neglijențe grave și evidente. Potrivit prevederilor alin.(1) al prezentului articol, se propune verificarea integrității etice a subiecților, adică a respectării regulilor deontologice (răspunderea deontologică) care diferă de regulile disciplinare (răspunderea disciplinară). Răspunderea disciplinară este de natură juridică pe când răspunderea deontologică este de natură morală cu consecințe și asupra evaluării profesionale.	

		La evaluarea profesională, unul din criteriile de evaluare este integritatea ce se referă la respectarea standardelor de conduită conforme cu onoarea și demnitatea profesiei, stabilite de Codul deontologic. Pentru a constitui abatere, comportamentul necorespunzător trebuie să fie grav și flagrant, într-un mod ce nu poate fi interpretat doar ca o nerespectare a standardelor profesionale înscrise în Codul deontologic. În practica CEDO (Curtea Europeană a Drepturilor Omului), există diverse cauze legate de încălcările de etică ale magistraților. Curtea Europeană este responsabilă de examinarea plângerilor individuale privind încălcarea drepturilor fundamentale garantate de Convenția Europeană a Drepturilor Omului, încălcări care au fost generate de către magistrați în cadrul proceselor judiciare. Un exemplu de astfel de cazuri relevante include situații în care magistratul nu participă în mod imparțial și independent la procesul decizional. Acestea pot fi cazurile în care un magistrat este acuzat de lipsa de imparțialitate sau independență în luarea deciziilor. Acest lucru poate implica presiuni politice sau influențe externe necorespunzătoare asupra deciziilor luate. Un alt tip de cauze se referă la deciziile arbitrare și nedrepte. CEDO este sesizată în cazurile în care o decizie judiciară este considerată arbitrară, nedreaptă sau în contradicție cu drepturile fundamentale garantate de CEDO. Acest lucru poate implica interpretări greșite ale legii, refuzul de a examina probele sau discriminarea în procesul decizional. De asemenea, CEDO examinează plângerile referitoare la încălcarea dreptului la un proces echitabil. Magistrații sunt responsabili de asigurarea unui proces echitabil și de respectarea drepturilor procesuale ale părților implicate. Astfel, CEDO poate constata încălcări în cazurile în care un judecător nu respectă dreptul la un proces corect, inclusiv dreptul la un avocat, dreptul la prezumția de nevinovăție și dreptul la un termen rezonabil al procesului.	
--	--	--	--

			Aceste exemple de cazuri evidențiază importanța respectării eticii și a principiilor fundamentale în justiție. Comisia de Evaluare ar trebui să aibă rolul ca prin procesul de evaluare externă să verifice și să intervină cu sancțiunile prevăzute de prezenta lege, doar atunci când sunt stabilite a fi încălcate drepturile garantate de Convenția Europeană a Drepturilor Omului. În lipsa unor reguli corect instituite și bine explicate de autorul proiectului, acest exercițiu de apreciere rămâne a fi unul abstract.	
	CRJM	38.	Modificarea propusă: a) în ultimii 5 ani a încălcat grav regulile de etică și conduită profesională a judecătorilor, sau, după caz, a procurorilor, precum și dacă a avut un comportament arbitrar sau a emis acte arbitrare, <u>așa cum acest termen este definit în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului care se referă la situațiile când Curtea Europeană a Drepturilor Omului a stabilit anterior că judecătorul sau, după caz, procurorul a acționat în mod arbitrar cu intenție sau neglijență gravă;</u> Argumente/comentarii: Este nerealist ca CtEDO acum să dea o hotărâre definitivă cu privire la situațiile juridice de la nivel național care s-au consumat cu mai puțin de 5 ani în urmă. Cu alte cuvinte, norma dată nu poate fi aplicată, de aceea propunem excluderea acesteia. Sintagma „arbitrar” presupune per se „intenție sau neglijență gravă”. În redacția actuală la lit. a) se creează un pleonasm. Alternativ ar putea fi scris – „a emis cu intenție sau neglijență gravă acte care contravin normelor imperative”.	Nu se acceptă. Redacția propusă va oferi discreție excesivă CE de a aprecia caracterul arbitrar al unor acțiuni/inacțiuni, astfel, având practic rol de instanță de judecată.
(3) Se consideră că un candidat nu corespunde criteriului de integritate financiară dacă Comisia are dubii serioase determinate de faptul că:	CSP	39.	Menținem poziția expusă anterior referitor la sintagma „dubii serioase” din conținutul art.11 alin.(3) din proiect, reținând următoarele: Este neconformă dreptului la un proces echitabil, adoptarea unei soluții de nepromovare a evaluării, în baza unor „dubii serioase” privind conformitatea acestuia (subiectului evaluării) cu unul sau mai multe criterii prevăzute la art. 11.	Nu se acceptă. Art. 18 a fost completat cu un alineat nou (2), care stabilește pentru etapa examinării dosarului în CSM/CSP standardul de „existență a dovezilor”.

a) diferența dintre avere, cheltuieli și venituri din ultimii 12 ani depășește 20 de salarii medii pe economie, în cuantumul stabilit de Guvern pentru anul 2023; b) în ultimii 10 ani, a admis iregularități fiscale în urma cărora suma impozitului neplătit a depășit, în total, 5 salarii medii pe economie, în cuantumul stabilit de Guvern pentru anul 2023.		Consecințele sunt foarte severe: eliberarea din funcție cu interdicția de a exercita funcția de procuror sau judecător timp de 7 ani, lipsirea de dreptul la indemnizația unică de concediere, precum și lipsirea de dreptul la pensie specială, ceea ce înseamnă că și garanțiile trebuie să fie pe măsură. Standardul „dubiilor serioase” nu a fost clarificat deși Comisia de la Veneția a subliniat riscurile și viciile conexe. Pentru respectarea conformității cu art.6 CEDO, în cadrul procedurilor de evaluare este necesar de a fi asigurat standardul de probă „dincolo de orice dubiu rezonabil”. Prin urmare, considerăm că sintagma „<u>dubii serioase</u>” din conținutul art.11 alin.(3) ar trebui substituită cu textul „probe suficiente”. Într-un alt registru, este de menționat că în cadrul unui proces civil, standardul probei este mai redus decât standardul probării „dincolo de orice dubiu rezonabil”, care operează în procesele penale. Standardul balanței probabilităților, care operează în procesul civil, presupune ca instanțele să constate că un fapt este stabilit dacă sunt convinse că probabilitatea ca faptul să fi avut loc este mai mare decât probabilitatea ca faptul să nu fi avut loc.⁴ Modificarea introdusă la art.18 alin.(2) conform căreia „Consiliul Superior al Magistraturii sau, după caz, Consiliul Superior al Procurorilor va ține cont de existența dovezilor” nu rezolvă în sine situația, deoarece organul de autoadministrare examinează speța strict în baza dosarului primit de la comisie, or, în această formulă este ireal a considera că anumite circumstanțe vor fi apreciate într-un mod diferit, dacă autoritatea publică nu dispune de alte informații. Respectiv, este iluzorie aprecierea că problema, în sine, a fost remediată, atât timp cât nu este susținută de criterii fixe și previzibile. De asemenea, se impune excluderea interdicției exercitării funcției de judecător sau, după caz, procuror, precum și funcții de	Subliniem că versiunea ajustată a proiectului de lege a fost examinată suplimentar de Comisia de la Veneția, care în §17 din Opinia nr. CDL-AD(2023)023 a menționat următoarele: „17. [...] Autoritățile au explicat că, odată cu aceste modificări, cazul va fi evaluat pe baza dovezilor disponibile care ar implica un standard de probă mai ridicat decât „dubii serioase”. Comisia și Direcția salută aceste modificări pentru a îmbunătăți proiectul de lege din această parte. Dacă aceste prevederi sunt suficiente și adecvate va depinde de practica aplicării lor. Cu această avertizare, se poate considera că această recomandare cheie a fost îndeplinită.”
--	--	--	---

⁴ Avizul Curții Constituționale ACC nr.1 din 15.03.2022 la proiectul de lege pentru modificarea articolului 46 din Constituție (*prezumția dobândirii licite a bunurilor de către persoanele care exercită funcții publice*) (sesizarea nr. 249c/2021), pct.31

			demnitate publică timp de 7 ani, care sunt consecințe vădit disproporționate cu natura juridică a procedurii. De asemenea, se impune consolidarea garanțiilor în cadrul evaluării astfel încât, acestea din urmă să corespundă art.6 CEDO.	
	40.	a) Rămâne a fi actuală problema definirii și aplicării criteriilor de evaluare stabilite în art.11 din proiectul de lege. Aferent acestor aspecte noi am semnalat anterior mai multe probleme și aceleași argumente rămân valabile, pe care le reiterăm: <i>„Totuși, din proiect nu rezultă care sunt elementele acestei proceduri, care va fi competența comisiei la această etapă, cum se vor rezolva suprapunerile de competență cu alte organe stabilite prin legi.</i> <i>Regimul de integritate și aspectele aferente acestuia, precum și modul de efectuare a verificărilor, fac obiectul mai multor acte legislative din cadrul normativ național:</i> ✓ <i>Legea privind verificarea titularilor și candidaților la funcțiile publice nr.271 din 18.12.2008;</i> ✓ <i>Legea privind evaluarea integrității instituționale nr.325 din 23.12.2013;</i> ✓ <i>Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate nr.132 din 17.06.2016;</i> ✓ <i>Legea integrității nr.82 din 25.05.2017;</i> ✓ <i>Legea privind avertizorii de integritate nr.122 din 12.07.2018.</i> <i>Cumulul acestor acte normative răspunde, într-o manieră clară și previzibilă, modului de aplicare în practică a tuturor standardelor relevante domeniului indicat, stabilind principii, reguli fixe și proceduri care au, în final, obiectivul de a verifica agenții publici sub aspectul respectării regimului de integritate.</i> <i>În aceste condiții nu este clar care va fi activitatea Comisiei pe această dimensiune:</i> • <i>care vor fi competențele de a analiza proceduri care deja s-au finalizat și există hotărâri definitive în acestea, se va</i>	Se acceptă parțial. Proiectul reglementează suficient de clar etapele procesului de evaluare externă (a se vedea în special cap. I și III din proiect). De asemenea, este reglementată competența CE (art. 4), obligația altor persoane juridice de a prezenta informația solicitată de CE (art. 14), obligația CE de a sesiza organele de stat în cazul depistării unor încălcări ale legii (art. 17 alin. (7)) și alte aspecte. Referitor la „<u>puterea lucrului judecat</u>” precizăm că proiectul deja reglementează caracterul obligatoriu al hotărârilor judecătorești irevocabile (art. 11 alin. (6)). Referitor la „<u>redeschiderea procedurilor finalizate</u>” precizăm că CE va avea	

		<i>ține cont în aceste cazuri de aplicabilitatea principiului "puterea lucrului judecat"?</i> <i>• va avea comisia competență de a redeschide careva proceduri finalizate?</i> <i>• cum se va interpreta solicitarea/oferirea către comisie a informațiilor din proceduri aflate în curs de examinare?</i> <i>• se pune în discuție riscul încălcării (de către comisie) a standardului de confidențialitate a verificărilor până la adoptarea hotărârilor, de asemenea, a principiului prezumției nevinovăției, care este un element fundamental al procesului echitabil?</i> <i>Vom nota în acest context, că în orice caz, chiar și instituirea măsurii de „vetting” nu este suficientă pentru a neglija valențele procesului echitabil, una dintre care este prezumția de nevinovăție, deoarece în caz contrar există riscul creării de precedente periculoase care să altereze standardul de independență a justiției, prin neîncrederea profesioniștilor din domeniu că garanțiile statutului lor vor fi respectate.</i> <i>Este important să menționăm că în avizul Comisiei de la Veneția, atunci când a fost analizată procedura de evaluare cu titlu extraordinar a judecătorilor ucraineni, s-a menționat că „respectarea de către judecător a criteriilor etice și anticorupție ar trebui să se bazeze numai pe fapte deja stabilite de autoritățile competente”⁵.</i> <i>Respectiv, este clar că nu poate fi pusă în discuție valoarea concluziilor organelor care activează în conformitate cu proceduri prevăzute de lege, consacrate la nivel internațional, iar desconsiderarea unor asemenea concluzii, chiar și în regimul ad-hoc al unei urgențe stabilite la nivel național, poate să fie o măsură exagerată.</i> <i>Considerăm, de asemenea, că datorită regimului sancționator aplicat în cazul nepromovării evaluării externe sau, în particular datorită naturii și gravității pedepsei – eliberarea</i>	doar obligația de a informa organele competente despre încălcările depistate (art. 17 alin. (7)). Referitor la <u>„procedurile în curs de examinare”</u> – art. 14 alin. (3) a fost completat cu prevederii referitoare la informația ce nu poate fi prezentă către CE, iar art. 14 alin. (10) prevede informația care nu poate fi folosită în procesul de evaluare. Referitor la <u>„prezumția nevinovăției”</u> subliniem că aceasta are tangență directă cu inversarea sarcinii probației, iar CtEDO acceptă inversarea sarcinii probațiunii când se analizează averea persoanei. În contextul garantării dreptului la un proces echitabil, proiectul reglementează modul de contestare a hotărârii CSM/CSP (art. 19).
--	--	---	---

⁵ CDL-AD(2015)007, pct.64

			<i>din funcție a procurorului și judecătorului precum și interdicția exercitării funcției de procuror sau, după caz judecător timp de 7 ani, cade sub incidența laturii penale a art. 6 din Convenție-dreptul la un proces echitabil.</i> <i>Cu privire la aceste aspecte indicăm statuările CtEDO:</i> „În ceea ce privește procedura de lustrare, Curtea a concluzionat că predominanța aspectelor cu conotații penale (natura infracțiunii – falsa declarație de lustrare – natura și gravitatea pedepsei – interdicția de exercitare a anumitor profesii pentru o perioadă lungă) poate plasa aceste proceduri sub incidența laturii penale a art. 6 din Convenție [Matyjek împotriva Poloniei (dec.); a contrario, a se vedea Sidabras și Dziautas împotriva Lituaniei (dec.)]” <i>În aceste condiții, criteriile de evaluare și garanțiile aplicabile în cadrul procesului de evaluare trebuie să fie suficient de înalte încât să corespundă conformității prevederilor articolului 6 CEDO.”</i>	
		41.	Modificările propuse pentru <u>art. 11 alin. (3) lit. a) și b)</u> nu respectă recomandările Comisiei de la Veneția din pct.71. „[...] Judecătorii și procurorii nu trebuie pedepsiți pentru nerespectarea normelor, care nu au existat la momentul săvârșirii faptei, care li se impută.”⁶ Obligația de declarare a cheltuielilor potrivit art.4 din Legea nr.133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale a fost introdusă în anul 2021⁷, ceea ce face excesivă povara față de subiecții evaluării, deoarece trebuie să facă dovada cheltuielilor pentru perioade în care nu erau obligați să țină evidența acestora. O altă problemă de drept se ridică în privința procurorilor care au o vechime de muncă în calitate de procuror mai mică de 12 ani și, corespunzător, în ultimii 12 ani au deținut și alte funcții decât cea de procuror (în care posibil nu au fost obligați să depună declarația de avere și interese personale). În opinia noastră este	Nu se acceptă. Precizăm că art. 11 din proiect a fost completat cu un alineat nou (6) care reglementează expres faptul că „La aprecierea criteriilor prevăzute la alin. (2)–(3) se ține cont de prevederile legale existente la momentul săvârșirii faptelor respective...” Subliniem că versiunea ajustată a proiectului de lege a fost examinată

⁶ CDL-AD(2023)005 din 14.03.2023, pct.71

⁷ Legea nr.130/2021 pentru modificarea unor acte normative

			absolut nejustificată impunerea unei asemenea obligații persoanelor pentru perioada de timp care nu se circumscrie funcției de procuror sau în general, verificării averii și intereselor personale. Atenționăm că răspunderea penală pentru includerea intenționată a unor date incomplete sau false, neinclusiunea intenționată a unor date în declarația de avere și interese personale este prevăzută de art.352¹ alin.(2) din Codul penal și termenul de prescripție este de 5 ani, ceea ce condiționează, vădit, necesitatea reducerii termenelor incluse în art.11 alin.(3), de altfel, existând un risc major de contradicție și incompatibilitate juridică între principiile de drept incidente. Mai mult de atât, având în vedere că termenul de prescripție pentru determinarea obligațiilor fiscale este de 4 ani⁸, iar termenul de prescripție pentru stingerea obligației fiscale este de 6 ani⁹, propunem ca termenii indicați în alin.(3) din art.11 să fie revăzuți, mai ales că și Comisia de la Veneția a sugerat revizuirea în lumina contextului specific național al plafoanelor stabilite de proiectul de lege în ceea ce privește criteriile de avere inexplicabilă, donații nedeclarate sau restante fiscale.¹⁰ În acest sens, propunem reducerea acestor termene, după cum urmează: - pentru art.11 alin.(3) lit.a) – de la 12 ani la 6 ani; - pentru art.11 alin.(3) lit.b) – de la 10 ani la 3-4 ani. În egală măsură, atenționăm și asupra recomandării Comisiei de la Veneția de a acorda o atenție deosebită normelor privind donațiile, în special între părinți și copii într-o societate cu relații strânse în interiorul familiei,¹¹ care nu a fost nicicum	suplimentar de Comisia de la Veneția, care în §19 din Opinia nr. CDL-AD(2023)023 a menționat următoarele: „19. O altă recomandare cheie (IV.3) a fost ca organismele de control să nu aibă dreptul de a aplica reguli care nu existau la momentul săvârșirii infracțiunilor. În replică, a fost introdus noul alineat 6 al articolului 11, în care se precizează că la aplicarea criteriilor de verificare, organele de control vor ține cont de normele legale care erau în vigoare la momentul acțiunilor respective. În consecință, această recomandare a fost respectată.” Referitor la donațiile nedeclarate, precizăm că criteriul aferent, existent în una din versiunile
--	--	--	--	---

⁸ Art.264 din Codul fiscal

⁹ Art.265 din Codul fiscal

¹⁰ Opinia CDL-AD(2023)023 follow-up comună a Comisiei de la Veneția și a Directoratului General pentru drepturile omului și statul de drept (DGI) al Consiliului Europei cu privire la opinia comună asupra proiectului de lege privind evaluarea externă a judecătorilor și procurorilor (CDL-AD (2023)005), pct.22

¹¹ Ibidem

			reflectată în procesul de îmbunătățire a proiectului de lege, iar regulile privind verificarea acestora au rămas aceleași.	anterioare a proiectului, a fost exclus din proiect.
		42.	Potrivit proiectului evaluarea va cuprinde perioada de 12 ani anteriori din activitatea procurorului, care vor fi verificați conform acestei proceduri. Este nefiresc, lipsit de sens și în contradicție cu principiile consacrate ale dreptului să se intervină în acest fel față de judecători și procurori. Trebuie menționat că acum 12 ani în Republica Moldova acționa un anumit cadru legislativ privind declararea averii și intereselor personale, erau în vigoare reguli fixe privind integritatea judecătorilor și procurorilor. Respectiv, este contrar principiului neretroactivității legii și împotriva securității raporturilor juridice să se ceară procurorilor trecerea unor proceduri bazate pe criterii despre care nici nu știau acum 12 ani și nici nu aveau obligația să le cunoască sau să se conformeze acestora. Au fost neglijate și încălcate reguli juridice elementare, nefiind compatibilă această situație cu exigențele statului de drept.	Reducerea termenelor nu poate fi acceptată, or, termenele prevăzute de proiect sunt conforme cu realitățile sociale din țară. Referitor la termenul de 12 ani, concretizăm următoarele. În Republica Moldova obligația judecătorilor și procurorilor de a declara veniturile și proprietățile există de mult timp, fiind inițial instituită prin Legea nr. 1264 din 19 iulie 2002¹² privind declararea și controlul veniturilor și al proprietății persoanelor cu funcții de demnitate publică, judecătorilor, procurorilor, funcționarilor publici și a unor persoane cu funcție de conducere. Astfel, obligația de a depune declarații există deja timp de 21 de ani, iar stabilirea pentru verificarea unor criterii a perioadei de 10 sau de 12 ani nu este disproporționată și, de

¹² Legea nr. 1264/2002 poate fi accesată în română la linkul: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=17252&lang=ro#

				fapt, corespunde legii și practicii naționale. Or, judecătorii/procurorii începând cu anul 2002 erau obligați să-și țină evidența bunurilor și finanțelor și să depună declarația pe venituri și proprietăți.
	PG	43.	- la art.II alin. (3) lit.a) referindu-se la averea nejustificată, donațiile nedeclarate Comisia de la Veneția și DGI în Opinia comună a Comisiei de la Veneția la cea de-a 134- a sesiune plenară (Veneția, 10-11 martie 2023), par. 78, a notat că proiectul de lege stabilește un prag specific depășirea căruia ar constitui un temei pentru verificare. Pe de o parte, setarea unor astfel de praguri adaugă certitudine întregului exercițiu. Pe de altă parte, există riscul că legea stabilește praguri foarte mici, și că chiar și inexactități minore în declarații, nerespectarea evidenței tranzacțiilor nesemnificative etc. ar duce la eliberarea din funcție a unui judecător sau a unui procuror. Prin urmare, proiectul urmează a fi revizuit prin prisma acestor recomandări și considerăm oportun ca textul „din ultimii 12 ani” a-1 substitui cu textul „din ultimii 7 ani”.	Nu se acceptă. A se vedea comentariul anterior.
		44.	la art.II alin. (3) lit. b) care prevede că: „(3) <i>Se consideră că un candidat nu corespunde criteriului de integritate financiară dacă Comisia are dubii serioase determinate de faptul că: ...c) în ultimii 10 ani a admis iregularități fiscale în urma cărora suma impozitului neplătit a depășit, în total, 5 salarii medii pe economie, în cuantumul stabilit de Guvern pentru anul în care a început e v a l u a r e a</i> reiterăm următoarele: Eventualele iregularitățile fiscale admise de subiectul evaluării nu constituie iregularități (acțiuni/inacțiuni) admise în exercitarea funcție motiv pentru care considerăm că acestea nu pot constitui	Nu se acceptă. Alin. 3 lit. b) a fost formulat astfel, încât subiectul evaluării să nu fie sancționat pentru iregularități fiscale minore. Precizăm că pentru existența unor „iregularități fiscale în urma cărora suma

		un element de caracterizare a integrității din punct de vedere profesional. Așadar, iregularitățile fiscale admise de subiectul evaluării în viața cotidiană exprimate spre exemplu prin omisiunea de plată la timp a unui impozit, care însă ar putea fi achitat cu penalitățile de rigoare ulterior, au loc în cadrul unor raporturi juridice private care nu vizează nicidecum funcția sau activitatea desfășurată în funcția de procuror sau judecător. Astfel, considerăm oportun a exclude litera b) din alin. (3) art.11. Propunerile menționate pentru art.11 alin. (3) lit. a) și b) vin să implementeze și recomandările Comisiei de la Veneția în Opinia comună (în cadrul celei de-a 135-a sesiune plenare 9-10 iunie 2023) asupra proiectului de lege, unde a constatat că această recomandare a fost respectată doar parțial, după cum urmează: „22. Ca recomandare-cheie (IV.6), Comisia și Directoratul au observat că plafoanele stabilite de proiectul de lege în ceea ce privește criteriile de avere inexplicabilă, donații nedeclarate sau restanțefiscale ar trebui să fie revizuite cu atenție în lumina contextului specific al Republicii Moldova. Ca răspuns la această recomandare, autoritățile au majorat plafonul pentru nereguli fiscale, ca și criteriu de vetting, de la trei la cinci salarii medii Articolul 11 alineatul (3) litera (b). Se pare că această recomandare este respectată doar parțial. Având în vedere măsurile excepționale prevăzute de proiect, autoritățile sunt invitate să revină asupra acestui aspect și să examineze cu atenție, cu ajutorul tuturor părților interesate relevante, dacă aceste limite ar trebui sau nu să fie mai înalte. În plus, autoritățile sunt invitate să acorde o atenție deosebită normelor privind donațiile, în special! între părinți și copii într-o societate cu relații strânse în interiorul familiei.”,	impozitului neplătit a depășit 5 salarii medii pe economie” rezultă din nedeclararea unei sume de 485 500 lei (aproximativ 25 426 euro). Deci, cuantumul de 5 salarii medii pe economie, raportat la economia de piață a Republicii Moldova este unul suficient de rezonabil.
Procurat ura Anticoru pție	45.	alin. (3) Textul „are dubii serioase determinate de faptul că” se substituie cu textul „a stabilit că”. În tabelul sintezei obiecțiilor și propunerilor, autorul proiectului nu a formulat nici un argument plauzibil care ar	Nu se acceptă. Referitor la standardul de „dubii serioase”, în §67 din Opinia nr. CDL-AD(2023)005, Comisia de

		justifica respingerea propunerii de reformulare a testului de dispoziție. Odată ce Comisiei de Evaluare îi sunt puse la dispoziție toate mecanismele necesare pentru a efectua o evaluare obiectivă a candidatului, aprecierile făcute trebuie să aibă la bază date și informații rezultate din documente, evidențe de date electronice de stocare a informației, declarații etc, nu se mai poate opera cu sintagma „<i>dubii serioase</i>” ci ar trebui să existe constatări, sau stări de fapt stabilite în mod exact, mai ales în situația în care se discută cariera unui magistrat, probele ar trebui să fie obiective, concludente și lipsite de dubii rezonabile.	la veneția a recomandat următoarele: „67. Prin urmare, ar fi mai bine ca CSM/CSP să ajungă la concluzia sa pe baza unei anumite certitudini consecvente, în timp ce standardul „dubii serioase” poate fi lăsat la latitudinea Comisiei de evaluare pentru a fi aplicat. [...]” Astfel, art. 18 a fost completat cu un alineat nou (2), care stabilește pentru etapa examinării dosarului în CSM/CSP standardul de „existență a dovezilor”. Subliniem că versiunea ajustată a proiectului de lege a fost examinată suplimentar de Comisia de la Veneția, care în §17 din Opinia nr. CDL-AD(2023)023 a menționat următoarele: „17. [...] Autoritățile au explicat că, odată cu aceste modificări, cazul va fi evaluat pe baza dovezilor disponibile care ar implica un standard de probă mai ridicat decât „dubii serioase”. Comisia
--	--	--	---

				și Direcția salută aceste modificări pentru a îmbunătăți proiectul de lege din această parte. Dacă aceste prevederi sunt suficiente și adecvate va depinde de practica aplicării lor. Cu această avertizare, se poate considera că această recomandare cheie a fost îndeplinită.”
		46.	Alin. (3) lit. b) Comisia de la Veneția în pct.78 din Avizul său a formulat un exemplu că pentru un impozit neplătit de 1755 euro care constituie aproximativ 3 salarii medii pe economie, nu ar trebuie să constituie un temei de revocare din funcție. Indiscutabil, toți trebuie să plătească impozite însă oamenii fac erori, mai ales pe chestiuni de calcul fiscal care impun cunoștințe speciale. La fel, în pct.79 din Aviz, Comisia de la Veneția a indicat că ar fi bine ca pragurile valorice indicate în proiectul de lege în baza cărora să se aprecieze iregularitățile fiscale să nu fie alese în mod arbitrar, ci cu referire la anumite repere economice exacte. Nu este clar care au fost acele repere de la care a pornit autorul prezentului proiect când a instituit acest prag valoric de 5 salarii medii lunare pe economie. Potrivit dispoziției art.244¹ alin.(1) din Codul penal- evaziunea fiscală a persoanelor fizice, care este o infracțiune ușoară și implică iregularități fiscale comise în decursul unui an calendaristic ce depășesc 2 500 de unități convenționale echivalentul a 125 000 lei, legiuitorul prevede pedepse pentru persoana fizică sub formă de amendă în mărime de la 1 350 la 2 350 de unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 180 la 240 de ore, fără privarea de dreptul	Nu se acceptă. Alin. 3 lit. b) a fost formulat astfel, încât subiectul evaluării să nu fie sancționat pentru iregularități fiscal minore. Precizăm că pentru existența unor „iregularități fiscale în urma cărora suma impozitului neplătit a depășit 5 salarii medii pe economie” rezultă din nedeclararea unei sume de 485 500 lei (aproximativ 25 426 euro). Deci, cuantumul de 5 salarii medii pe economie, raportat la economia de piață a Republicii Moldova este unul suficient de rezonabil.

		de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate în timp. Pe când în cazul magistraților, conform proiectului de Lege ar constitui iregularități fiscale cu consecințe juridice sub forma excluderii din profesie și privării exercitării profesiei pentru un termen de minim 7 ani, situația în care pe parcursul unei perioade totale de 10 ani magistratul ar fi comis anumite iregularități fiscale ce în totalitate depășesc pragul valoric de 5 salarii medii lunare pe economie prognozate pentru anul 2023. Respectiv, Potrivit Hotărârii Guvernului nr.936 din 28.12.2022, a fost aprobat cuantumul salariului mediu lunar pe economie, prognozat pentru anul 2023, în mărime de 11 700 lei. Astfel, 5 salarii medii lunare pe economie constituie echivalentul a 58 500 lei și raportată această sumă la perioada de 10 ani, rezultă în opinia autorului că există o problemă de integritate financiară gravă (indiferent de forma de vinovăție exprimată prin intenție sau imprudență) dacă magistratul a admis o iregularitate fiscală în mărime de 5 850 lei în decursul unui an calendaristic și pentru asta se impune sancțiunea testului de evaluare de excludere din profesie și privarea de a o exercita pentru o perioadă de minim 7 ani. Stabilirea unui asemenea prag scăzut nu conferă certitudine și echitate întregii proceduri de evaluare și în general o astfel de abatere nu reprezintă o încălcare gravă a integrității financiare de către subiectul evaluat. Pe de altă parte, reprezintă un risc sporit că legea prevede un prag prea jos și că orice inexactitate minoră în declarații, lipsa înregistrării unor tranzacții nesemnificative etc, ar conduce la eliberarea din funcție a unui judecător sau a unui procuror. Considerăm că neplata impozitelor ar urma să se rețină drept criteriu de nepromovare, doar condiționat de comportamentul subiectului cu obligații fiscale care trebuie să fie însoțit de rea intenție (ex: includerea intenționată în documentele contabile, fiscale și/sau financiare, inclusiv în cele electronice, a unor date vădit denaturate privind veniturile sau cheltuielile care nu au la	
--	--	---	--

			bază operațiuni reale ori care au la bază operațiuni ce nu au existat, fie prin tănuirea intenționată a unor obiecte impozabile, acte contabile, fiscale și/sau financiare).	
	PCCOCS	47.	Excluderea lit. b) alin. 3) art. 11 din Proiect - <i>admiterea de către subiectul evaluării în ultimii 10 ani, a iregularităților fiscale în urma cărora suma impozitului neplătit a depășit, în total, 5 salarii medii pe economie, în cuantumul stabilit de Guvern pentru anul 2023</i>) sau, reducerea termenului de la 10 la 5 ani. Comisia de evaluare nu este o autoritate fiscală, or nu este clar cum va aprecia aceasta faptul dacă a avut loc o iregularitate fiscală soldată cu neplata impozitelor corespunzătoare, în absența unei decizii definitive a autorității competente (Inspectoratul Fiscal de Stat sau instanța de judecată). Mai mult, art. 12 alin.(3) din Proiect stabilește perioada pentru care se fac verificările subiectului -"..<i>Comisia de evaluare ... solicită depunerea declarației de avere și interese personale cu datele actualizate pe ultimii 5 ani,...</i> ".	Nu se acceptă. A se vedea comentariul anterior.
(4) În procesul de evaluare a integrității financiare a judecătorului, Comisia de evaluare poate verifica:a) respectarea de către subiectul evaluării a regimului fiscal în partea ce ține de achitarea impozitelor la folosirea mijloacelor și veniturilor rezultate din proprietatea deținută, de veniturile impozabile și de achitarea drepturilor de import și celor de export;b) respectarea de	CRJM	48.	Modificarea propusă: (4) În procesul de evaluare a integrității financiare a judecătorului, Comisia de evaluare poate verifica:a) respectarea de către subiectul evaluării a regimului fiscal în partea ce ține de achitarea impozitelor la folosirea mijloacelor și veniturilor rezultate din proprietatea deținută, de veniturile impozabile și de achitarea drepturilor de import și celor de export;b) respectarea de către subiectul evaluării a regimului juridic al declarării averii și intereselor personale;c) modul de dobândire a bunurilor aflate în proprietatea sau posesia subiectului evaluării ori a persoanelor indicate la alin. (5), precum și cheltuielile legate de întreținerea bunurilor respective;d) sursele de venit ale subiectului evaluării și, după caz, ale persoanelor indicate la alin. (5);e) dacă există sau nu contracte de împrumut, credit, leasing, asigurare sau alte contracte care pot asigura beneficii de ordin financiar, în care subiectul evaluării, persoana indicată la alin. (5) sau persoana juridică, în care aceștia au calitatea de beneficiari efectivi, este	Nu se acceptă. Prevederile alin. (4) stabilesc o listă de aspecte, de care trebuie să țină cont CE în procesul de verificare a integrității financiare. Subliniem că o prevedere similară este și în <i>Legea nr. 65/2023</i>, iar în opinia Follow-up Comisia de la Veneția nu a criticat conținutul acestui alineat.

către subiectul evaluării a regimului juridic al declarării averii și intereselor personale;c) modul de dobândire a bunurilor aflate în proprietatea sau posesia subiectului evaluării ori a persoanelor indicate la alin. (5), precum și cheltuielile legate de întreținerea bunurilor respective;d) sursele de venit ale subiectului evaluării și, după caz, ale persoanelor indicate la alin. (5);e) dacă există sau nu contracte de împrumut, credit, leasing, asigurare sau alte contracte care pot asigura beneficii de ordin financiar, în care subiectul evaluării, persoana indicată la alin. (5) sau persoana juridică, în care aceștia au calitatea de beneficiari efectivi, este parte contractantă;f) dacă există sau nu donații în care subiectul evaluării sau persoana specificată la alin. (5) are statut de donatar sau de			parte contractantă;f) dacă există sau nu donații în care subiectul evaluării sau persoana specificată la alin. (5) are statut de donatar sau de donator;g) alte aspecte relevante pentru identificarea originii averii subiectului evaluării și pentru justificarea acesteia. Argumente/comentarii: Propunem excluderea integrală a alin. (4), având în vedere că comisia de evaluare poate verifica orice stare de fapt și de drept, pentru a asigura corectitudinea aprecierii criteriilor de evaluare. Astfel, acest text este de prisos. Mai mult, textul dat are un efect păgubos, deoarece impune comisiile să verifice aspecte minore care nu sunt esențiale pentru promovarea evaluării (ex. respectarea termenului pentru depunerea declarației de avere și interese personale, contracte de împrumut, etc). Oricum, metodologiile de evaluare sunt stabilite de către comisiile de evaluare, în acest mod, prevederile din alin.(4) doar vor îngreuna activitatea comisiilor și nu va aduce plus valoare.	
---	--	--	--	--

donator;g) alte aspecte relevante pentru identificarea originii averii subiectului evaluării și pentru justificarea acesteia.				
(7) La aprecierea criteriilor prevăzute la alin. (2)–(3), actele sau constatările altor entități cu competențe în domeniile respective nu au valoare prestabilită pentru Comisia de evaluare. Constatările din hotărârile judecătorești irevocabile se iau în considerare, în mod obligatoriu, de Comisia de evaluare.	CSP	49.	Potrivit art. 11 alin. (7) din proiect „La aprecierea criteriilor prevăzute la alin. (2)–(3), actele sau constatările altor entități cu competențe în domeniile respective nu au valoare prestabilită pentru Comisia de evaluare.” Considerăm asemenea dispoziție ca fiind în măsură să încalce principiul puterii lucrului decis, în sensul art.140 din Codul administrativ. Prin prevederea în speță se alterează disproporționat și necorespunzător ordinea juridica națională și se creează riscul reconsiderării unor hotărâri sau încălcării securității juridice.	Nu se acceptă. Cu referire la recomandarea de a fi respectat principiul autorității lucrului judecat, precizăm că art. 120 din Constituția Republicii Moldova reglementează expres caracterul obligatoriu al sentințelor și altor hotărâri judecătorești definitive.
	Procuratura Generală	50.	- la art. 11 alin. (7) cu privire la textul „ <i>La aprecierea criteriilor prevăzute la alin. (2)–(3), actele sau constatările altor entități cu competențe în domeniile respective nu au valoare prestabilită pentru Comisia de evaluare.</i> ” reiterăm că această normă deviază de la principiul: securitatea raporturilor juridice și puterea lucrului decis. (art. 140 din Codul administrativ),	Referitor la modificările operate în proiect ce vizează acest subiect, Comisia de la Veneția a constatat următoarele în Opinia nr. CDL-AD(2023)023: „16. Comisia și Directoratul au recomandat să se asigure că constatările CE nu ar trebui să contrazică hotărârile judecătorești irevocabile (cu excepția unor situații strict definite, de exemplu, atunci când

				procedura trebuie redeschisă în urma unei decizii a Curții Europene a Drepturilor Omului)⁷. Aceasta a fost recomandarea cheie (IV.1). Această recomandare a fost respectată. Articolul 11 aliniatul (2) litera (a) din proiectul de Lege se referă la actele arbitrar ca motiv de vetting în cazul în care o astfel de situație arbitrară a fost stabilită de către CtEDO. Proiectul de Lege ar asigura și mai mult previzibilitatea exercițiului de vetting dacă ar defini elementele esențiale ale caracterului arbitrar. În plus, Articolul 11 aliniatul (7) precizează acum că CE trebuie să "țină cont" de constatările din hotărârile definitive. [...]”
	CRJM	51.	Modificarea propusă: (6) La aprecierea criteriilor prevăzute la alin. (2)–(3), actele sau constatările altor entități cu competențe în domeniile respective nu au valoare prestabilită pentru Comisia de evaluare. Constatările din hotărârile judecătorești irevocabile se iau în considerare, în mod obligatoriu, de Comisia de evaluare, <u>decât</u>	Nu se acceptă. Completarea propusă este în contradicție cu art. 120 din Constituție.

			<u>dacă aceasta sunt considerate de către Comisie ca fiind arbitrar sau vădit nerezonabile.</u> Argumente/comentarii: Propunem completarea alin.(6) cu fraza indicată, pentru a face posibilă evaluarea criteriului privind integritatea etică a persoanei evaluate prevăzut la art.11 alin.(2) lit. a) din prezentul proiect.	
Articolul 12. Inițierea procedurii de evaluare (3) Comisia de evaluare notifică subiectul evaluării privind inițierea evaluării acestuia și îi solicită să depună: a) declarația de avere și interese personale cu datele actualizate pentru ultimii 5 ani, care să includă și cheltuielile din perioada respectivă; b) chestionarul de etică; c) declarația privind lista persoanelor apropiate, astfel cum acestea sunt definite în Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale, care activează sau au activat în ultimii 5 ani în sistemul judecătoresc, al	CSP	52.	Considerăm lit. b) alin. (3) din art. 12 lipsită de previzibilitate juridică, deoarece nu putem lăsa la latitudinea comisiei de evaluare stabilirea conținutului chestionarului de etică. Legea trebuie să prevadă cel puțin reperele minime ale chestionarului în speță, mai ales că este vorba de o procedură extraordinară, iar criteriile privind orice evaluare a procurorilor și judecătorilor trebuie obligatoriu să fie stabilite la cel mai înalt nivel, în lege, după cum afirmă standardele de specialitate.	Nu se acceptă. Modelul chestionarului respectiv va fi aprobat de CE și va fi publicat pe pagina web a acesteia. Dreptu urmare, conținutul întrebărilor va fi cunoscut publicului.

procuraturii și în serviciul public.				
(4) Declarațiile și chestionarul menționate la alin. (3) se prezintă în termenul stabilit de comisia de evaluare, care nu poate fi mai mic de 10 zile de la data solicitării, fiind semnate cu semnătură electronică. Lipsa unei justificări rezonabile pentru refuzul de a prezenta sau neprezentarea în termen a declarațiilor sau a chestionarului de etică reprezintă temei pentru constatarea de către comisia de evaluare a nepromovării evaluării.	CSP	53.	La art.12 alin.(4) teza a doua „Lipsa unei justificări rezonabile pentru refuzul de a prezenta sau neprezentarea în termen a declarațiilor sau a chestionarului de etică reprezintă temei pentru constatarea de către comisia de evaluare a nepromovării evaluării.”, urmează a fi exclusă, deoarece această consecință contravine drepturilor subiecților vizați. Neprezentarea declarațiilor sau chestionarului nu poate să justifice o nepromovare automată, prin efectul legii, deoarece este vorba de un raport juridic între stat și individ și nu se poate considera că fără aportul subiectului de evaluare, comisia nu își va putea exercita atribuțiile. Atât judecătorii, cât și procurorii prezintă declarații anuale cu referire la venituri și interese personale, respectiv nu se poate susține că nu există surse de informare și în asemenea condiții dacă persoana nu prezintă sau refuză să prezinte declarațiile sau chestionarul de etică, comisia de evaluare are posibilitatea să efectueze investigațiile în baza informațiilor acumulate și puse la dispoziția sa de către autoritățile naționale competente cu care colaborează, precum Autoritatea Națională de Integritate, Serviciul Fiscal, Serviciul Vamal, etc.	Nu se acceptă. Completarea declarațiilor și a chestionarului sunt obligatorii pentru persoanele care participă la evaluare. Menționăm că completarea declarațiilor și chestionarului sunt necesare pentru a da start evaluării propriu-zise. Subliniem că echivalarea acestui refuz cu nepromovarea evaluării derivă din necesitatea de a eficientiza activitatea comisiilor de evaluare, de a disciplina subiecții evaluării și de a evita posibilele blocări ale procesului din cauza problemelor de conlucrare. Persoanele care nu doresc să participe la evaluare pot depune cerere de demisie. Persoanele care decid să participe la evaluare, trebuie să respecte regulile de procedură.
	PCCOCS	54.	O altă garanție pentru subiectul evaluării ar fi excluderea din alin. (4) a art. 12 din Proiect a situației de nepromovare pentru neprezentare sau refuz de prezentare a declarațiilor sau chestionarului de etică, după cum urmează: <i>"(4) Declarațiile și chestionarul menționate la alin.(3) se prezintă în termenul stabilit de comisia de evaluare, care nu poate fi mai mic de 10 zile de la data solicitării, fiind semnate cu semnătură electronică. Lipsa unei justificări rezonabile pentru refuzul de a prezenta sau neprezentarea în termen a declarațiilor sau a chestionarului de etică reprezintă temei pentru constatarea de către comisia de evaluare a nepromovării evaluării. "</i>	

			In condițiile în care membrii Comisiei de evaluare au acces la orice sistem informațional, pot solicita și obține informații de la alte persoane fizice/juridice, autorități etc, aceștia de facto pot efectua evaluarea subiectului chiar dacă acesta nu a prezentat actele solicitate.	
Articolul 14. Acumularea informației (7) Comunicarea cu subiectul evaluat are loc în formă electronică, prin utilizarea de către acesta a sistemului de poștă electronică al instanțelor de judecată sau, după caz, a procuraturii. În cazul lipsei adresei de poștă electronică în sistemul respectiv, se utilizează adresa de poștă electronică personală a judecătorului.	CRJM	55.	Modificarea propusă: (7) Comunicarea cu subiectul evaluat are loc în formă electronică, prin utilizarea de către acesta a sistemului de poștă electronică al instanțelor de judecată sau, după caz, a procuraturii. În cazul lipsei adresei de poștă electronică în sistemul respectiv, se utilizează adresa de poștă electronică personală a judecătorului. Argumente/comentarii: Propunem excluderea obligativității folosirii poștei guvernamentale din domeniul justiție, or, acesta deseori are probleme serioase de lucru. Acest fapt a fost constat de către comisia pre-vetting. Propunem ca să fie lăsată la discreția judecătorului / procurorului ce poștă să folosească, cea guvernamentală, sau cea personală.	Nu se acceptă. Subiecții evaluării au obligația de a folosi în procesul de lucru poștele electronice oficiale ale instituțiilor în care activează. Asigurarea securității acestora este o obligație a statului, or prin poșta electronică vor fi expediate date cu caracter personal, informații de orice natură ce vizează viața privată a subiectului evaluării sau a altor persoane din anturajul acestuia. Precizăm că proiectul prevede și posibilitatea utilizării unei poște electronice personale doar în lipsa unei poște electronice instituționale.
(9) În procesul de evaluare nu poate fi folosită informația care nu are legătură cauzală cu dosarul de evaluare	PCCOCS	56.	La fel, pentru a exclude oricare dubii de interpretare, propunem excluderea sintagmei „neconfirmată din alte surse” din dispoziția alin. (9) art. 14 din Proiect: <i>9) în procesul de evaluare nu poate fi folosită informația care nu are legătură cauzală cu dosarul de evaluare examinat,</i>	Se acceptă parțial. Pentru a evita utilizarea unor surse neautorizate, în proiect a fost specificat

examinat, care constituie secret de stat și care nu a fost desecretizată, precum și informația anonimă, neconfirmată de alte surse.	Procuratura Generală		<i>care constituie secret de stat și care nu a fost desecretizată, precum și informația anonimă neconfirmată de alte surse. "</i>	caracterul oficial al surselor respective.
		57.	La articolul 14 alineatul (9) cuvintele „de alte surse” propunem a le substitui cu cuvintele „de alte dovezi” sau „de alte probe” având în vedere că prin surse se înțeleg și sursele mass media, internet și alte surse unde informația răspândită nu este verificată poate conține falsuri, exagerări sau chiar provocări. Astfel, considerăm că urmează a fi verificată informația anonimă și luată în considerație doar dacă a fost confirmată de alte dovezi.	
Articolul 16. Audierea (1) După analiza informației acumulate, completul de evaluare îi comunică subiectului evaluării, în formă scrisă, toate dubiile pe care le are în privința acestuia și care urmează a fi discutate în cadrul audierii, oferindu-i acces la materialele din dosarul de evaluare în legătură cu dubiile respective	CRJM	58.	Modificarea propusă: (1) După analiza informației acumulate, completul de evaluare îi comunică subiectului evaluării, în formă scrisă, toate dubiile pe care le are în privința acestuia și care urmează a fi discutate în cadrul audierii , oferindu-i acces la materialele din dosarul de evaluare <u>în legătură cu dubiile respective</u> . Argumente/comentarii: Dubiile pe care le are comisia față de subiectul evaluării pot să dispară urmare explicațiilor, până a avea loc audierile. Din acest motiv, propunem ajustarea normei. Totodată, pentru o precizie și claritate mai sporită, propunem înlocuirea sintagmei „în legătură cu” cu sintagma „pertinente pentru”.	Nu se acceptă. Excluderea textului „și care urmează a fi discutate în cadrul audierii” va avea drept efect extinderea listei de dubii inclusiv la cele care au fost deja examinate și epuizate până la audiere.
(3) Audierea are loc în ședință publică, care se înregistrează prin mijloace audio și video de către Secretariatul Comisiei de evaluare. Inregistrarea respectivă se anexează la dosar și nu se plasează on-line,	CSM	59.	Aderent membrii CSM au evidențiat că în opinia sa Comisia de la Veneția a recomandat acordarea posibilității judecătorilor și procurorilor în cauză să poată solicita audierea în ședință închisă și asemenea ar trebui, de regulă, să fie admise, precum și să existe o procedură de contestare a acestora în cazul respingerii la CSM și, respectiv, CSP. În acest context, CSM constată că proiectul remis spre avizare nu cuprinde astfel de prevederi, care să ofere posibilitatea contestării cererii privind audierea în ședință închisă.	Nu se acceptă. Proiectul prevede deja această posibilitate, cu condiția ca solicitarea să fie argumentată. Stabilirea la această etapă a dreptului de contestare va tergiversa procesul de evaluare.

decât cu acordul subiectului evaluării. La solicitarea motivată a subiectului evaluării, dacă acest lucru este necesar pentru asigurarea ordinii publice, protecția vieții private sau moralității, audierea sau o parte a acesteia poate avea loc în ședință închisă. Dacă subiectul evaluării a refuzat expres să participe la audiere, evaluarea va continua în baza informației acumulate de completul de evaluare, fără desfășurarea audierii.	PCCOCS	60. Subsecvent, în vederea implementării recomandării Comisiei de la Veneția (pct.31 din Aviz) - <i>garanțiile procedurale pentru judecătorul/procurorul în cauză ar trebui să fie oferite mai detaliat, inclusiv dreptul la o ședință închisă</i>, propunem amendarea alin. (3) art. 16 din Proiectul de lege și expunerea acestuia în următoarea variantă: <i>„Audierea are loc în ședință publică, care se înregistrează prin mijloace audio și video de către Secretariatul Comisiei de evaluare. Înregistrarea respectivă se anexează la dosar și mt se plasează on-line, decât doar cu acordul subiectului evaluării. La solicitarea motivată a subiectului evaluării, dacă acest lucru este necesar pentru asigurarea ordinii publice, protecția vieții private sau moralității, audierea sau o parte a acesteia poate avea loc în ședință închisă.... ”.</i> Această rectificare se impune deoarece caracterul public al ședințelor este o excepție de la regulă, i.e. audierea privată. Caracterul public al audierilor nu poate fi interpretat ca o garanție a imparțialității si corectitudinii membrilor comisiei. În aceeași ordine de idei, urmează a fi reglementat expres în articolul 16 din Lege dreptul subiectului evaluat de a invoca "probele inaccesibile", precum și să apere proprietatea de bună-credință, inclusiv prin prezentarea probelor de sine stătător.	Nu se acceptă. Excluderea textului respectiv va avea drept efect sporirea numărului de cazuri când se va solicita nemotivat efectuarea ședințelor închise.
	Procuratura Generală	61. La articolul 16 alineatul (3), Procuratura Generală în temeiul recomandărilor Comisiei de la Veneția în cadrul celei de-a 134-a sesiune plenară (10-11 martie 2023) „93. <i>Deși posibilitatea de a avea o audiere publică ar trebui prevăzută în lege, opțiunea unei ședințe închise trebuie concretizată. Proiectul de lege ar trebui să precizeze în mod expres dreptul judecătorului/procurorului evaluat de a formula o cerere în acest sens. Decizia de a refuza cererea ar trebui să se bazeze pe motive convingătoare și supusă controlului de către CSM/CSP. Comisia de la Veneția și DGI subliniază că, spre deosebire de procedurile judiciare obișnuite, integritatea și comportamentul judecătorului/procurorilor vor fi discutate în cadrul procesului de evaluare. Având în vedere</i>	Nu se acceptă. Textul respectiv corespunde recomandării Comisiei de la Veneția. Mai mult ca atât, redacția actuală oferă posibilitate de a refuza participarea la audiere, aceasta din urmă desfășurându-se în baza materialelor deja acumulate de CE.

		<i>nivelul deja scăzut al încrederii publice în sistemul judiciar din Republica Moldova, precum și mandatul și competențele extrem de largi ale Comisiei de evaluare, pot exista motive importante pentru ședință închisă, nu numai pentru a proteja interesele judecătorilor/procurorilor în cauză, ci și pentru a proteja imaginea publică a sistemului judiciar. Prin urmare, Comisia de la Veneția și DGI consideră că, în mod normal, ar trebui acordată solicitarea judecătorului sau a procurorului vizat ca audierea acestuia să se desfășoare în ședință închisă”, a propus a redacta dispoziția în sensul ca la orice cerere a subiectului (fără a fi motivată, condiționată de ceva....ș.a.) audierea să aibă loc în ședință închisă, ca fiind regula generală. Deși în Sinteza obiecțiilor și propunerilor autorul menționează că a acceptat propunerea totuși propunerea nu a fost transpusă în proiectul final. Astfel, la moment potrivit art. 16 alin. (3) din proiect: „Audierea are loc în ședință publică, care se înregistrează prin mijloace audio și video de către Secretariatul Comisiei de evaluare. Înregistrarea respectivă se anexează la dosar și nu se plasează on-line, decât cu acordul subiectului evaluării. La solicitarea motivată a subiectului evaluării, dacă acest lucru este necesar pentru asigurarea ordinii publice, protecția vieții private sau moralității, audierea sau o parte a acesteia poate avea loc în ședință închisă...,”.</i> Prin urmare, nu s-au adus modificări de principiu ci doar s-a reformulat fraza iar esența rămânând aceeași și doar s-a mimat alinierea la recomandările Comisiei de la Veneția. În acest sens, autorul a modificat textul „Completul de evaluare poate decide să desfășoare audierea sau o parte a acesteia în ședință închisă dacă acest lucru este absolut necesar pentru asigurarea ordinii publice, protecția vieții private sau moralității” cu textul „La solicitarea motivată a subiectului evaluării, dacă acest lucru este necesar pentru asigurarea ordinii publice, protecției vieții private sau moralității, audierea sau o parte a acesteia poate avea loc în ședință închisă”, care de fapt după conținut sunt similare având în vedere că și în primul caz și în al doilea caz trebuie să fie: cererea	Cuvântul „absolut” a fost deja exclus din text. Publicarea hotărârii CSM/CSP nu poate fi făcută după contestare, deoarece nu toate hotărârile vor fi contestate. De asemenea, legislația obligă la asigurarea transparenței în procesul de luare a deciziilor de către CSM/CSP. Publicarea hotărârilor acestora este obligatorie.
--	--	---	---

		motivată a subiectului, necesitatea asigurării ordinii publice, protecția vieții private sau moralității și hotărârea Comisiei de acceptare sau de respingere. Iar cuvântul „absolut” în general nici nu putea fi inclus în proiectul de lege, deoarece când se are în vedere așa valori ca „protecția vieții private, moralității”, „asigurarea ordinii publice” legea în general nu ar trebui să opereze cu așa noțiuni ca „relativ” sau „absolut”, adică nu pot exista în așa cazuri jumătăți de măsură. De altfel, Comisia de la Veneția în Opinia comună (în cadrul celei de-a 135-a sesiune plenare 9-10 iunie 2023) asupra proiectului de lege a constatat că această recomandare a fost respectată doar parțial, după cum urmează: „25. <i>Comisia și Directoratul au recomandat ca raportul de evaluare întocmit de CE să nu fie făcut public până când CSM/CSP nu ia o decizie pozitivă sau până când organul judiciar de atac nu o confirmă în cazul unui apel; judecătorii și procurorii în cauză ar trebui să poată solicita o ședință închisă, iar astfel de cereri ar trebui, de regulă, să fie aprobate. Aceasta a fost recomandarea-cheie (VI). Articolul 17 (6) a fost modificat pentru a răspunde recomandării. Acesta prevede acum că raportul este făcut public după decizia CSM/CSP. Ar fi și mai bine dacă această normă ar specifica faptul că raportul este făcut public după examinarea judiciară, dacă aceasta este necesară. În ceea ce privește audierile, Articolul 16 alineatul (3) a fost modificat pentru a asigura o mai mare confidențialitate pentru judecătorul/procurorul în cauză: norma prevede acum că înregistrarea video a audierii nu este publicată online decât cu acordul judecătorului/procurorului în cauză. Cu toate acestea, norma revizuită încă nu prevede abordarea generală conform căreia solicitările de audieri în ședințe private ar trebui să fie aprobate, cu excepția cazului în care există motive convingătoare pentru a nu permite astfel de solicitări. Prin urmare, această recomandare este urmată doar parțial”.</i> Prin urmare, propunem a implementa recomandările Comisiei de la Veneția și a redacta norma astfel încât să se prevadă regula	
--	--	--	--

			generală că solicitările subiecților de a fi audiați în ședințe închise urmează a fi aprobate cu excepția cazului în care există motive convingătoare pentru a nu permite astfel de solicitări.	
	CRJM	62.	Modificarea propusă: (3) Audierea are loc în ședință publică, care se înregistrează prin mijloace audio și video de către Secretariatul Comisiei de evaluare. Înregistrarea respectivă se anexează la dosar și nu se plasează on-line, decât cu acordul subiectului evaluării. La solicitarea motivată a subiectului evaluării, dacă acest lucru este necesar pentru asigurarea ordinii publice, protecția vieții private sau moralității, audierea sau o parte a acesteia poate avea loc în ședință închisă. Dacă subiectul evaluării a refuzat expres să participe la audiere, evaluarea va continua în baza informației acumulate de completul de evaluare, fără desfășurarea audierii. Argumente/comentarii: Propunem excluderea sintagmei în cauză, or, aceasta vine în contradicție cu principiul transparenței. Candidații audiați sunt protejați prin posibilitatea de a solicita ședință închisă, în cazul în care î poate fi afectată nejustificat și semnificativ viața privată sau moralitatea. În rest, publicul larg trebuie să aibă posibilitatea să cunoască despre întrebările adresate candidatului audiat. Mai mult, prevederea dată pune sub pericol comisiile de evaluare, or, atacurile asupra activității acestora sunt de neevitat. Astfel, în cazul în care nu va fi publice și transparente audierilor candidaților, comisiilor le va fi mai dificil să facă față și să combată criticile și atacurile.	Nu se acceptă. Este just ca subiectul evaluării să decidă în privința publicării sau nu a înregistrărilor. Menționăm că Comisia de la Veneția nu a avut obiecții la acest subiect.
	CRJM	63.	Modificarea propusă: <u>(4) Înregistrările video a audierilor desfășurate în ședințe publice se plasează pe pagina web oficială a Comisiei de evaluare în cel mult 3 zile de la data audierii.</u> Argumente/comentarii: Propunem reintroducerea obligativității publicării înregistrării video a audierilor publice. Aceasta va spori încrederea în procesul de evaluare și va proteja comisia de atacuri gratuite. Publicarea	Nu se acceptă. Propunerea este conexă celei indicate la punctul 62 din sinteză.

			este deosebit de importantă mai ales în contextul Moldovei, unde procesul de vetting încearcă să fie compromis de subiecții evaluați și unii politicieni. Pana acum înregistrările audierilor au fost publicate pe net și acest fapt nu a generat probleme. Excluderea publicării, în schimb, creează premise pentru probleme mari. Mai mult, excluderea publicării înregistrării este illogică atât timp cât ședințele sunt Comisiei sunt de regulă publice, iar ședințele CSM, la care vor fi examinate rapoartele, sunt difuzate online.	
(5) Subiectul evaluării are următoarele drepturi: a) să ofere explicații în cadrul audierii cu privire la dubiile comunicate conform alin. (1); b) să fie asistat de un avocat sau de un avocat stagiar pe parcursul procedurii de evaluare; c) să ia cunoștință de materialele dosarului de evaluare până la audiere; d) să prezinte, în formă scrisă, date și informații suplimentare pe care le consideră relevante, dacă s-a aflat în imposibilitatea de a le prezenta anterior; e) să solicite audierea sa în ședință închisă; f) să nu mărturisească împotriva sa; g) să solicite recuzarea membrului Comisiei de evaluare.	CRJM	64.	Modificarea propusă: (5) Subiectul evaluării are următoarele drepturi: a) să ofere explicații în cadrul audierii cu privire la dubiile comunicate conform alin. (1); b) să fie asistat de un avocat sau de un avocat stagiar pe parcursul procedurii de evaluare; e-b) să ia cunoștință de materialele dosarului de evaluare până la audiere; d c) să prezinte, în formă scrisă, date și informații suplimentare pe care le consideră relevante, dacă s-a aflat în imposibilitatea de a le prezenta anterior; e-d) să solicite audierea sa în ședință închisă. f) să nu mărturisească împotriva sa; g e) să solicite recuzarea membrului Comisiei de evaluare. Argumente/comentarii: Norma dată reglementează drepturile subiectului evaluării în cadrul audierilor. Considerăm că, persoana evaluată nu poate fi reprezentată de către avocat / avocat stagiar în timpul audierilor, or, subiectul evaluării trebuie să răspundă personal la întrebările comisiei. Considerăm nepotrivită formularea de la lit. f), or, odată ce candidatul a acceptat audierile, acesta este obligat să răspundă la toate întrebările comisiei, iar orice declarație efectuată de către candidatul audiat poate fi folosită ulterior împotriva sa. Altă situație ar fi ca candidatul să nu fie obligat să recunoască comiterea unei infracțiuni.	Nu se acceptă. Excluderea lit. b) va avea ca efect invocarea încălcării dreptului la apărare. Conținutul lit. f) a fost agreat cu Comisia de la Veneția.

Articolul 17. Raportul cu privire la evaluare (1) În urma evaluării, completul de evaluare întocmește un raport motivat cu privire la evaluare, care trebuie să cuprindă faptele relevante, motivele și propunerea privind promovarea sau nepromovarea evaluării.	CRJM	65.	Modificarea propusă: (1) În urma evaluării, completul de evaluare întocmește aprobă un raport motivat cu privire la evaluare în limba română, care trebuie să cuprindă <u>cuprinde</u> faptele relevante, motivele și propunerea privind promovarea sau nepromovarea evaluării. Argumente/comentarii: Întocmirea proiectului de raport este obligația membrului raportor al comisiei de evaluare (a se vedea art.15 alin.(5) din proiect). Comisia urmează să aprobe raportul. Totodată, propunem de a fi specificat ca raportul să fie întocmit în limba română, pentru a exclude practica actuală de adoptare a deciziilor în limba engleză și traducerea ulterioară în română. Acest lucru necesită un volum mare de muncă în plus, deoarece membrii internaționali ai comisiei de evaluare cer ca versiunea engleză să fie impecabilă. În regulamentul de activitate a comisiei pre-vetting a fost prevăzut că deciziile se redactează și se aprobă în engleză, ceea ce a creat dificultăți și a făcut ca procesul de evaluare să fie mai lent și anevoios.	Nu se acceptă. Legea nr. 65/2023 nu conține astfel de prevederi.
(4) Se consideră că subiectul evaluării nu a promovat evaluarea dacă s-a constatat existența unuia sau mai multor temeiuri de necorespondență cu criteriile prevăzute la art. 11.	CRJM	66.	Modificarea propusă: (4) Se consideră că subiectul evaluării nu a promovat evaluarea <u>Propunerea privind nepromovarea evaluării este făcută</u> dacă s-a constatat existența unuia sau mai multor temeiuri de necorespondență cu criteriile prevăzute la art. 11. Argumente/comentarii: Propunem ajustarea redacțională a normei, pentru a asigura o claritate și precizie mai sporită acesteia, or nepromovarea va fi decisă de către CSM sau CSP.	Nu se acceptă. Redacția propusă nu schimbă esența normei.
(5) Subiectul evaluării în privința căruia a fost aprobat un raport de evaluare nu participă la adoptarea actelor de dispoziție până la emiterea hotărârii	CSP	67.	Prevederile alin.(5) din art.17 trebuie excluse, or, acestea impun un efect juridic automat, care însă nu este compatibil cu principiul preeminenței dreptului și cel al securității juridice. Potrivit constatărilor Curții Constituționale, expuse în Hotărârea nr.4/2023 din 09.02.2023 „38.[...] <u>prin suspendarea de drept a judecătorului</u> în privința căruia colegiul disciplinar a propus eliberarea din funcție, fără a prevedea posibilitatea de a	Se acceptă. Alin. (5) din art. 17 a fost exclus.

Consiliului Superior al Magistraturii, a ordinului Procurorului General sau după caz, a decretului Președintelui Republicii Moldova de eliberare din funcție			contesta în mod separat această măsură preventivă, <u>afectează însăși esența dreptului de acces la justiție</u> și încalcă articolele 20 și 116 din Constituție. Măsura suspendării de drept din funcție a judecătorului este disproporționată și, așadar, neconstituțională, pentru că nu oferă posibilitatea beneficierii de garanțiile inerente acestor articole.”	
	CRJM	68.	Modificarea propusă: (5) Subiectul evaluării în privința căruia a fost aprobat un raport de evaluare nu participă la adoptarea actelor de dispoziție până la emitereahotărârii Consiliului Superior al Magistraturii, <u>sau</u> a ordinului Procurorului General sau după caz, a decretului Președintelui Republicii Moldova de eliberare din funcția <u>Procurorului General sau a adjuncților acestuia.</u> Argumente/comentarii: Propunem suplinirea redacțională a normei, pentru a specifica în ce caz urmează a fi emis decret prezidențial.	Nu se acceptă. Alin. (5) a fost exclus din proiect.
(6) Raportul de evaluare se expediază subiectului evaluării, la adresa de poștă electronică a acestuia și Consiliului Superior al Magistraturii sau, după caz, Consiliului Superior al Procurorilor. În aceeași zi, Comisia de evaluare publică pe pagina sa web oficială informația despre rezultatul evaluării. Raportul cu privire la evaluare se publică, luându-se măsurile necesare pentru protecția vieții private a	CRJM	69.	Modificarea propusă: (6) Raportul de evaluare se expediază subiectului evaluării, la adresa de poștă electronică a acestuia și Consiliului Superior al Magistraturii sau, după caz, Consiliului Superior al Procurorilor. În aceeași zi, Comisia de evaluare publică pe pagina sa web oficială informația despre rezultatul evaluării. Raportul cu privire la evaluare se publică, luându-se măsurile necesare pentru protecția vieții private a subiectului evaluării și a altor persoane, pe pagina web oficială a comisiilor de evaluare în cel mult 3 zile de la adoptarea hotărârii indicate la art. 18 alin. (2) Argumente/comentarii: Remiterea raportului de evaluare în format electronic către CSM și CSP este inutilă, or, în câteva zile, acestora trebuie să le fie expediat întregul dosar de evaluare pe suport de hârtie și format electronic (alin.(7) al aceluiași articol). Propunem renunțarea la această birocrație inutilă.	Se acceptă parțial. Alineatul (6) a fost modificat ținându-se cont și de recomandările Comisiei de la Veneția.

subiectului evaluării și a altor persoane, pe pagina web oficială a comisiilor de evaluare în cel mult 3 zile de la adoptarea hotărârii indicate la art. 18 alin. (2).				
(7) În cel mult 3 zile de la adoptare, raportul de evaluare semnat de președintele Comisiei de evaluare se transmite Consiliului Superior al Magistraturii sau, după caz, Consiliului Superior al Procurorilor și pe suport de hârtie, împreună cu o copie în formă electronică a dosarului de evaluare, care să conțină toate materialele aferente evaluării, acumulate de comisia de evaluare.	CRJM	70.	Modificarea propusă: (7) În cel mult 3 zile de la adoptare, raportul de evaluare semnat de președintele Comisiei de evaluare se transmite Consiliului Superior al Magistraturii sau, după caz, Consiliului Superior al Procurorilor și pe suport de hârtie, împreună cu o copie în formă electronică a dosarului de evaluare, care să conțină toate materialele aferente evaluării, acumulate de comisia de evaluare <u>în limba română pe care se întemeiază raportul.</u> Argumente/comentarii: Considerăm importantă suplinirea normei după cum a fost indicat, din următoarele considerente: 1) va fi reglementat că traducerea actelor nu se expediază; 2) va fi reglementat că se expediază doar actele relevante, care au avut importanță la emiterea raportului. Faptul dat va elimina surplusul de copii de acte neimportante, astfel, va fi ușurată activitatea și asigurată o mai precisă examinare a cauzei.	Nu se acceptă. Reieșind din faptul că informația este acumulată din sistemele informaționale naționale, materialele respective sunt în limba română.
Articolul 18. Examinarea de către Consiliul Superior al Magistraturii sau Consiliul Superior al Procurorilor a rezultatelor evaluării (1) Consiliul Superior al Magistraturii sau, după caz, Consiliul	CSP	71.	La art.18 alin.(1) teza a doua, propunem excluderea sintagmei „doar dacă probează că a fost în imposibilitate de a le prezenta anterior”, întrucât aceasta limitează disproporționat drepturile subiectului evaluării. Procedura de evaluare externă este o procedură extraordinară, impusă procurorilor și judecătorilor, respectiv subiectul evaluării trebuie să beneficieze de suficiente garanții, astfel încât să poată prezenta documentele considerate relevante în susținerea poziției sale la fiecare etapă.	Nu se acceptă. Procesul de evaluare este creat astfel, încât, toată informația se acumulează de CE. Procesul de evaluare nu poate fi asimilat cu un proces de judecată, în care avocatul își crează anumite strategii de apărare,

Superior al Procurorilor, examinează în ședință publică rezultatele evaluării, în baza dosarului de evaluare recepționat de la Comisia de evaluare. Subiectul evaluării poate prezenta informații suplimentare pe care le consideră relevante doar dacă probează că a fost în imposibilitate de a le prezenta anterior. Reprezentantul Comisiei de evaluare și subiectul evaluării, în persoană, sunt în drept să își prezinte poziția.				alegând ce probe și la ce etapă să le prezinte. Subiectul evaluării fie conlucrează cu CE fie refuză această conlucrare, dar nicidecum nu poate „jongla” cu probele după bunul plac.
		72.	Competențele Consiliului Superior al Procurorilor sunt diluate deoarece potrivit art.18 din proiect, Consiliul Superior al Procurorilor își formulează hotărârea doar în baza raportului remis de Comisie. Este incorect și impropriu ca atribuțiile Consiliului Superior al Procurorilor să fie limitate de o așa manieră. Consiliul Superior al Procurorilor trebuie să dispună de posibilitatea de a solicita/administra de sine stătător acte în această procedură, dar nu să fie limitat doar de ceea ce îi va furniza Comisia de evaluare. Curtea Constituțională a reținut că „[...] Orice redistribuire a competențelor de luare a deciziilor care afectează în mod substanțial mandatul constituțional al unei autorități pretinde un amendament constituțional. În sens contrar, va fi compromis scopul creării unei asemenea autorități la nivel constituțional (a se vedea Opinia <i>amicus curiae</i> nr. 972/2019 despre amendamentele la Legea cu privire la Procuratură (CDL-AD(2019)034), § 22, 26).¹³ „[...] Consiliul ar trebui să urmeze legea, iar legislatorul ar trebui să nu-și depășească competența de legiferare pentru a împiedica Consiliul Superior al Procurorilor să-și exercite mandatul constituțional (Opinia <i>amicus curiae</i> nr.972/2019 despre amendamentele la Legea cu privire la Procuratură (CDL-AD(2019)034), § 39).¹⁴	Nu se acceptă. Procedura de evaluare externă trebuie să fie identică pentru judecători și procurori, inclusiv la etapa examinării raportului de evaluare în cadrul CSM și CSP. Cu titlu de precizare, art. 18 nu limitează CSM/CSP doar la dosarul de evaluare remis de comisia de evaluare în comun cu raportul de evaluare. La alin.(1) sunt expres prevăzute și alte surse: „<i>subiectul evaluării poate prezenta informații suplimentare pe care le consideră relevante doar dacă probează că a fost în imposibilitate de a le prezenta anterior. Reprezentantul comisiei de</i>

¹³ Hotărârea Curții Constituționale nr.13 din 21.05.2020, § 79

¹⁴ Idem, § 81

				<i>evaluare și subiectul evaluării, în persoană, sunt în drept să își prezinte poziția.”</i>
(2) În procesul de examinare a rezultatelor evaluării, Consiliul Superior al Magistraturii sau, după caz, Consiliul Superior al Procurorilor va ține cont de existența dovezilor privind săvârșirea de către subiectul evaluării a faptelor prevăzute la art. 11 alin. (2) și (3).	Procuratura Generală	73.	-cu referire la alineatul (2) Procuratura Generală în avizul anterior a menționat că rolul Consiliului Superior al Procurorilor/Consiliul Superior al Magistraturii este diminuat având în vedere rolul constituțional al acestora, care ar trebui să aibă posibilitatea de a întreprinde orice alte acțiuni necesare din proprie inițiativă, fără a dispune reluarea procedurii de evaluare de către Comisia de evaluare. Astfel, reiterăm că având în vedere cum a fost formulată norma menționată se stabilește că Consiliul Superior al Procurorilor și respectiv Consiliul Superior al Magistraturii nu vor avea hotărârea decisivă în cazul promovării sau nepromovării evaluării de către procurori/judecători, contrar prevederilor art. 123 și 125 din Constituție care reglementează că chestiunile cu referire la numirea, transferarea, promovarea și demiterea procurorilor/judecătorilor sunt de competența organelor de Consiliului Superior al Magistraturii sau după caz Consiliu Superior al Procurorilor. De altfel, după întocmirea raportului de evaluare de către comisiile de evaluare CSP/CSM vor fi puse în situația obligatoriu de a accepta acel raport sau de a-1 respinge numai în situația în care constată circumstanțe de fapt sau erori procedurale care puteau duce la promovarea sau după caz riepromovarea și dispune o singură dată reluarea procedurii de evaluare. În Sinteza obiecțiilor și propunerilor autorul la argumentul neacceptării propunerii indică că <i>proiectul deja prevede la art. 18 alin. (3) Ut. c) dreptul CSM/CSP de a lua o decizie diferită de constatările CE. Acest fapt poate avea loc dacă după reluarea evaluării, CSM/CSP nu sunt de acord cu rezultatele primite de la CE.</i> Astfel, CSM/CSP poate lua o decizie diferită doar după reluarea evaluării, care poate fi dispusă doar în cazurile prezenței circumstanțelor de fapt sau erori	Nu se acceptă. Competențele CSM/CSP sunt formulate suficient de clar, asigurând inclusiv posibilitatea acestora de a lua o decizie diferită de cea propusă de CE (după restituirea dosarului pentru reevaluare). Menționăm că Comisia de la Veneția nu a criticat versiunea finală a prevederilor ce vizează competențele CSM/CSP.

			procedurale care puteau duce la promovarea sau după caz nepromovarea evaluării. În circumstanțele descrise în cazul în care CSP/CSM nu constată circumstanțe de fapt sau erori procedurale sau nu consideră necesar reluarea procedurii de evaluare nu va putea respinge raportul ci doar să-l accepte, fapt inadmisibil atât timp cât Constituția prevede că decizia finală urmează să aparțină CSP/CSM în baza dosarului și raportului prezentat de către comisiile de evaluare, fără a fi condiționate de careva circumstanțe de fapt sau erori procedurale. În acest sens, nu putem achiesa argumentelor aduse la acest capitol în nota informativă aferent proiectului conform căreia: „<i>Prin mecanismul propus CSM/CSP va putea să intervină în mod deplin, pentru a asigura evitarea eventualelor curențe sau abuzuri ce ar putea afecta independența judecătorești/procurorilor, fapt ce va fi în corespundere cu rigorile prevederilor constituționale relevante.</i>” Având în vedere cele expuse, propunem următoarea redacție a alineatului (2) al art. 18: „<i>Prin hotărâre motivată adoptată în cel mult 30 zile de la recepționarea documentelor menționate în art. 17 alin. (7), consiliul respectiv:</i> <i>a) acceptă raportul cu privire la evaluare și constată promovarea sau nepromovarea evaluării;</i> <i>b) respinge raportul cu privire la evaluare și constată, promovarea sau nepromovarea evaluării.</i>”.	
(3) Prin hotărâre motivată adoptată în cel mult 30 zile de la recepționarea documentelor menționate în art. 17 alin. (7), consiliul respectiv:	Procuratura Generală	74.	- alineatul (3) al art. 18 reiterăm că urmează a fi revăzut și adus în concordanță cu recomandările Comisiei de la Veneția în Opinia comună (2023), după cum urmează: „<i>94. Mai mult decât atât, audierea în ședință publică nu implică în mod necesar ca raportul de evaluare, în special unul negativ, să fie făcut public și în această etapă.</i> <i>Comisia de la Veneția a declarat anterior într-un context similar că „efectele negative ale unei asemenea publicări asupra</i>	Nu se acceptă. Propunerea dată diminuează din transparența procesului de evaluare.

a) acceptă raportul cu privire la evaluare și constată promovarea sau nepromovarea evaluării; b) respinge raportul cu privire la evaluare și dispune, o singură dată, reluarea procedurii de evaluare, dacă constată circumstanțe de fapt sau erori procedurale care puteau duce la promovarea, sau după caz, nepromovarea evaluării; c) după recepționarea raportului cu privire la evaluare, întocmit ca urmare a reluării evaluării, prevăzute la lit. b), acceptă raportul conform literei a) sau îl respinge și constată promovarea sau nepromovarea evaluării.			<i>reputației persoanei pot fi cu greu eliminate printr-o rectificare ulterioară, iar persoana afectată, nu are mijloace să se apere împotriva unor asemenea efecte negative. Aceasta din urmă poate părea a fi o măsură proporțională necesară într-o societate democratică numai atunci când [colaborarea cu regimul, anterior] este definitiv verificată, și nu înainte. Prin urmare, publicarea ar trebui să aibă loc numai după o hotărâre a instanței. în consecință, în opinia sa din anul 2019, Comisia a recomandat ca raportul de evaluare să nu fie făcut public până când CSM/CSP va lua o decizie sau până când instanța de apel o confirmă. Aceste considerații sunt la fel de pertinente prezentului proiect de lege. Articolul 18 alin. (6), care prevede regula generală de publicare a rapoartelor de evaluare la această etapă precoce, ar trebui eliminat.. ”.</i> La acest aspect, în Sinteza obiecțiilor și propunerilor, autorul indică că: „<i>Considerăm că această propunere a Comisiei de la Veneția nu poate fii pusă în aplicare și din motiv că în procesul de evaluare extraordinară a integrității nu toate hotărârile CSM/CSP vor ajunge să fie contestate și examinate de CSJ. Astfel, în cazul în care acestea nu vor fi contestate, rezultă că nici nu vor fi publicate. Drept urmare, este riscul apariției dublelor standarde. In acest context, propunem a se indica că Hotărârea motivată a consiliului respectiv se publică doar după ce a expirat termenul de contestare sau după hotărârea definitivă a instanței de judecată, astfel pentru a fi pusă în aplicare și această recomandare a Comisiei de la Veneția.</i>	
(5) Hotărârea consiliului respectiv cu privire la nepromovarea evaluării are ca efect eliberarea din funcție a judecătorului sau, după caz, procurorului.	Procuratura Generală	75.	- la alineatul (5) reiterăm poziția expusă anterior că autorul urmează să țină cont de statuările Comisiei de la Veneția în opinia adoptată la 14 martie 2023 CDLAD(2023)005, și în partea ce vizează considerentele privind proporționalitatea între gravitatea abaterii imputate și severitatea consecințelor. Astfel, în pct.75 din opinie Comisia a reținut că, „<i>Nu toate abaterile enumerate în articolul 12 ar implica eliberarea din funcție. Astfel, de exemplu,</i>	Nu se acceptă. Subliniem că principiul proporționalității este invocat de Comisia de la Veneția în contextul recomandării de a reglementa

			<i>norma privind existența unui conflict de interese nu conține elemente care ar permite identificarea relevanței și gravității riscului iminent, tipurile de conflicte sau de incompatibilități sau natura acestora; dacă acestea au survenit într-o singură cauză sau la în cadrul unei anumite perioade etc. Prin urmare, propunem autorului în funcție de gravitatea abaterii de a institui și alte sancțiuni și nu doar cea mai drastică eliberarea automată din funcție. ”.</i> Totodată, în context, urmează a se lua în considerare și argumentele expuse în pct. 1.1. din prezentul aviz cu referire la necesitatea aplicării principiului proporționalității.	proporționalitatea între gravitatea abaterii și severitatea consecințelor. Eliberarea din funcție a persoanelor lipsite de integritate a fost utilizată în Albania și în Ucraina. În cazurile examinate, CtEDO nu a constatat probleme de neproporționalitate a sancțiunii de „eliberare din funcție” pentru lipsa de integritate, atâta timp cât au fost asigurate toate garanțiile. Mai mult, prin Opinia sa din 2022, în §50 Comisia de la Veneția a statuat că procedura disciplinară trebuie să fie distinctă de cea a vetting-ului, care e o procedură extraordinară cu măsuri extraordinare. Astfel, nu putem diversifica sancțiunile, similar procedurii disciplinare. Subliniem că criteriile au fost modificate, fiind majorate marjele de apreciere a criteriilor. Astfel, va fi posibilă evitarea situațiilor de demitere a persoanelor
(6) Judecătorul sau, după caz, procurorul eliberat din funcție conform alin. (5) din prezentul articol: a) nu are dreptul de a exercita funcția de judecător sau, după caz, procuror, precum și funcții de demnitate publică timp de 7 ani din data rămânerii definitive a hotărârii consiliului respectiv, a ordinului Procurorului General sau, după caz, a decretului Președintelui Republicii Moldova; b) este lipsit de dreptul la indemnizația unică de concediere, prevăzută la art. 26 alin. (3) din Legea nr.	Procuratura Generală	76.	-la alineatul (6) lit. a) propunem autorului a introduce o marjă în aplicarea interdicțiilor profesionale pentru a asigura evaluarea principiului proporționalității între gravitatea abaterii și sancțiunea aplicată. De altfel, atât alineatul (5) și alineatul (6) al art. 18 nu au fost conformate recomandărilor Comisiei de la Veneția care în Opinia comună (în cadrul celei de-a 135-a sesiune plenare 9-10 iunie 2023) a indicat că: „27. <i>Comisia și Directoratul au recomandat să se ofere o pluralitate de sancțiuni care să implice o evaluare a proporționalității în luarea deciziilor individuale. Este regretabil faptul că Articolul 18 alineatul (6) nu oferă în prezent o grilă sau sancțiuni alternative, deoarece acest lucru ar asigura evaluarea proporționalității în funcție de gravitatea raportului negativ. Printre alte opțiuni, redactorii ar putea lua în considerare introducerea unei marje în aplicarea interdicțiilor profesionale pentru a răspunde acestei recomandări. Prin urmare, această recomandare nu a fost respectată.</i>”.	

544/1995 cu privire la statutul judecătorului, sau, după caz, prevăzută la art. 62 alin. (2) din Legea nr. 3/2016 cu privire la Procuratură; c) este lipsit de dreptul la pensie specială prevăzută la art.32 din Legea nr.544/1995 cu privire la statutul judecătorului, cu menținerea pensiei generale pentru limita de vârstă conform condițiilor generale stabilite de Legea nr.156/1998 privind sistemul public de pensii.				pentru încălcări minore, iar referitor la încălcările de etică vor fi imputabile doar cele grave. Drept urmare, o altă sancțiune decât eliberarea din funcție pentru necorespunderea cu criteriile de evaluare a integrității nu poate fi. Un judecător sau procuror lipsit de integritate nu poate fi, prin definiție, lăsat să activeze în sistemul judiciar căci discreditează imaginea sistemului și subminează încrederea societății. Acest fapt ar compromite toate eforturile de a reforma justiția și de a sancționa persoanele corupte.
	PCCOCS	77.	Impunerea arbitrară a interdicției judecătorului/procurorului eliberat din funcție pe motivul nepromovării evaluării de a exercita funcția de judecător/procuror și funcții de demnitate publică timp de 7 ani. Apreciem drept neproportională interdicția de a exercita oricare funcție de demnitate publică.	Nu se acceptă. Este inacceptabil ca persoanele care vor fi eliberate din funcție din lipsă de integritate să aibă posibilitatea de a accede în funcții de demnitate publică. Acest fapt ar afecta ordinea socială și imaginea entității pe care ar conduce-o subiectul evaluat negativ, or

				persoana cu funcții de demnitate publică execută o funcție de conducere de nivel superior, avînd în competența gestionarea resurselor financiare și umane
	CRJM	78.	Modificarea propusă: (5) Judecătorul sau, după caz, procurorul eliberat din funcție conform alin. (4):a) nu are dreptul de a exercita funcția de judecător sau, după caz, procuror, timp de 7 ani din data rămînerii definitive a hotărârii consiliului respectiv <u>Consiliului Superior al Magistraturii</u>, a ordinului Procurorului General sau, după caz, a decretului Președintelui Republicii Moldova <u>de eliberare din funcție a Procurorului General sau a adjuncților acestuia</u>; Argumente/comentarii: Propunem ajustarea redacțională a normei, pentru a asigura o claritate și precizie mai sporită acesteia. Suspendarea procurorilor va fi până la ordinul Procurorului General, nu până la hotărârea CSP, or procurorii sunt demși prin ordinul Procurorului General, nu prin hotărârea CSP.	Se acceptă. Modificările au fost operate.
Articolul 19. Contestarea hotărârii Consiliului Superior al Magistraturii sau Consiliului Superior al Procurorilor (1) Prin derogare de la prevederile Codului administrativ, hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii, după caz, a Consiliului Superior al Procurorilor poate fi	CRJM	79.	Modificarea propusă: (1) Prin derogare de la prevederile Codului administrativ, hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii, după caz, a Consiliului Superior al Procurorilor poate fi contestată de către subiectul evaluării <u>și de către comisia de evaluare</u> în termen de 15 zile de la primirea prin email a actului respectiv. Argumente/comentarii: Considerăm important de a acorda posibilitatea comisiilor de evaluare de a contesta hotărârile consiliilor de auto-administrare a judecătorilor și procurorilor. Or, acestea poate să aibă o opinie diferită față de comisiile de evaluare, care, nu obligatoriu vor fie argumentate și corecte. Respectiv, considerăm important ca și comisiilor de evaluare să le fie acordat dreptul de a-și apăra	Nu se acceptă. Efectul raportului de evaluare din procedura de evaluare externă este diferit de cel al raportului de evaluare din „procedura de pre-vetting”. Raportul de evaluare constituie un set de informații transmise la CSM/CSP pentru analiză și luarea deciziei finale.

contestată de către subiectul evaluării în termen de 15 zile de la primirea prin email a actului respectiv.			poziția în fața unui tribunal independent. Mai mult, în Moldova nu există avocatul public, cum această instituție este în Albania. Respectiv, comisiile de evaluare trebuie să aibă posibilitatea să acționeze în interes public, în caz că vor considera că hotărârile CSM și CSP nu sunt justificate.	Drept urmare, nu considerăm oportun de a prevedea dreptul CE de a contesta în instanță hotărârea CSM/CSP. Acest fapt ar submina rolul organelor de administrare a sistemului judecătoresc și al procuraturii Mai mult ca atât, oferirea unei asemenea prerogative comisiei de evaluare ar genera la tergiversarea la nesfârșit a procesului de evaluare. Subliniem că prezentul proiect prevede aceleași standarde ca și în Legea nr. 65/2023 privind evaluarea externă a integrității judecătorilor și candidaților la funcția de judecător CSJ. Având în vedere că ambele fac parte din aceeași procedură de evaluare extraordinară, considerăm necesar de a menține regulile deja adoptate.
(2) Contestația se depune la Curtea Supremă de Justiție și se examinează în termen de cel mult 30 de zile de un complet	CRJM	80.	Modificarea propusă: (2) Contestația se depune la Curtea Supremă de Justiție și se examinează în termen de cel mult 30 de zile de un complet format din 3 judecători, care au promovat evaluarea <u>externă</u> și nu au	Se acceptă. Textul a fost revizuit

format din 3 judecători, care au promovat evaluarea și nu au activat în cadrul Curții Supreme de Justiție până la data de 31 decembrie 2022.			activat în cadrul Curții Supreme de Justiție până la data de 31 decembrie 2022. Argumente/comentarii: În situația în care judecătorii de la CSJ vor fi deja trecuți prin procedura de evaluare, nu mai este justificat de a limita posibilitatea judecătorilor care au activat până la 31 decembrie 2022 de a examina contestațiile. Or, buna-credință și integritatea acestora deja va fi constatată prin raportul comisiei de evaluare și hotărârea CSM-ului, la fel trecut prin evaluare.	
(5) Curtea Supremă de Justiție: 1) respinge contestația; 2) admite contestația, și: a) dispune o singură dată reluarea procedurii de evaluare de către Comisia de evaluare; b) dispune o singură dată reluarea procedurii de evaluare de către consiliul respectiv.	Procuratura Anticorupție	81.	alin.(5) pct.2) se propune excluderea prevederii de la lit. a), respectiv, se propune următoarea redacție: a) dispune o singură dată reluarea procedurii de evaluare de către consiliul respectiv. b) soluționează fondul cauzei, în baza unei acțiuni în obligare, anulează în tot sau în parte actul administrativ individual și obligă autoritatea publică să emită un act administrativ individual, dacă revendicarea pretenției reclamantului de emitere a actului este întemeiată. Curtea Supremă de Justiție, în procedura recursului, fiind singurul grad de jurisdicție cu titlu de control al procedurii de evaluare extraordinară, ca instanță unică, trebuie să decidă asupra fondului cauzei așa cum se indică în pct.100 din Avizul Comisiei de la Veneția precum și conform Hotărârii Curții Constituționale din 14.02.2023. Potrivit pct.100 din Avizul Comisiei de la Veneția, se menționează despre următoarele: „...<i>trimiterea cauzei direct la CE creează impresia că această comisie, și nu Consiliul respectiv, este principalul organ de decizie, ceea ce ar trebui evitat, având în vedere că, în conformitate cu Constituția, revocarea judecătorilor și a procurorilor poate fi decisă doar de CSM/aprobată de CSP. În plus, prevederea doar a competenței CSJ de a retrimite cauza și nu de a lua o decizie finală implică</i>	Nu se acceptă. Precizăm că în §98 din Opinia Comisiei de la Veneția din martie 2023 este prevăzut următoarele: „98. [...] This appears insufficient, especially in the light of the case-law of the ECtHR which suggests that the scope of judicial review should extend not only to the matters of fact, but also the matters of law and the reasonable use of the discretion by the primary body”. În acest context, vom cita p. 71 din Hotărârea Curții Constituționale nr. 5/2023: „71. În jurisprudența sa, Curtea Europeană a menționat că articolul 6 § 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului impune,

		<i>riscul unor contestații repetitive, în cazul în care CE sau CSM insistă asupra poziției lor inițiale și nu corectează erorile identificate de CSJ. Prin urmare, CSJ ar trebui să aibă dreptul de a lua o decizie definitivă și obligatorie în cazul în care trimiterea la CSM/SCP sau la CE nu conduce la un rezultat satisfăcător, ceea ce este necesar pentru un drept de recurs util în fața unei instanțe judecătorești”.</i> Nu pot fi acceptate argumentele autorului proiectului prezentate în tabelul sintezei obiecțiilor și propunerilor precum că „acordarea pentru CSJ a dreptului de a se expune asupra fondului ar fi incorect deoarece ar submina rolul organului de auto-administrare la luarea deciziilor. Acest fapt va fi contrar prevederilor Codului administrativ. Drept urmare a constatării unei anumite ilegalități, cazul va fi restituit pentru reexaminare și adoptarea unei hotărâri legale”. Or, există deja o practică bine conturată în procedura administrativă cu privire la contestarea actelor administrative emise de organele de auto-administrare (CSM/CSP) și soluțiile care se pronunță de instanțele naționale. Argumentul precum că noile prevederi ar contravine Codului administrativ este unul neîntemeiat, având în vedere categoria actelor normative discutate și puterea lor de aplicare, situația este reglementată de art.7 alin.(3) din Legea 100 din 22.12.2017 cu privire la actele normative, prin care se indică că „în cazul în care între două acte normative cu aceeași forță juridică apare un conflict de norme, se aplică prevederile ultimului act normativ adoptat, aprobat sau emis... ”. Considerăm că Curtea Supremă de Justiție trebuie să soluționeze fondul cauzei cu privire la procedura de evaluare extraordinară a judecătorilor și procurorilor așa cum recomandă Comisia de la Veneția în Avizul său, mai ales că această instanță deja se bucură de încredere în rândul justițiabililor urmare a proceselor de reformare care au fost inițiate, inclusiv cu contribuția Consiliului Superior al Magistraturii, or chiar autorul indică în art.19 alin.(2) din Proiectul Legii că „Contestația se	în principiu, ca o instanță sau un tribunal să fie competent să examineze toate chestiunile de fapt și de drept care sunt relevante litigiului cu care a fost sesizată (a se vedea <i>Sigma Radio Television Ltd v. Cipru</i>, 21 iulie 2011, § 151-157; <i>Ozdil și alții v. Republica Moldova</i>, 11 iunie 2019, § 68). Acest fapt presupune, în special, că instanța trebuie să aibă competența de a examina, pe fond, punct cu punct, fiecare dintre motivele litigiului, fără să refuze examinarea vreunei dintre ele, și să motiveze clar respingerea lor. Referitor la fapte, instanța trebuie să fie în măsură să le examineze pe cele care sunt esențiale în cazul justițiabilului (<i>Pişkin v. Turcia</i>, 15 decembrie 2020, § 131). Acordarea pentru CSJ a dreptului de a se expune asupra fondului ar fi incorect deoarece ar submina rolul organului de auto-administrare la luarea deciziilor. Acest fapt va fi contrar
--	--	---	---

			depune la Curtea Supremă de Justiție și se examinează în termen de cel mult 30 de zile de un complet format din 3 judecători, care au promovat evaluarea și nu au activat în cadrul Curții Supreme de Justiție până la data de 31 decembrie 2022”.	prevederilor Codului administrativ. Drept urmare a constatării unei anumite ilegalități, cazul va fi restituit pentru reexaminare și adoptarea unei hotărâri legale.
	PG	82.	Reiterăm și insistăm asupra obiecției făcute anterior de către Procuratura Generală cu referire la articolul 19 a lineatul (5) care reglem entează hotărârea adoptată de către Curtea Supremă de Justiției ca rezultat al examinării contestației. Astfel, Curtea Supremă de Justiție poate: 1) respinge contestația; 2) admite contestația și dispune reluarea procedurii de evaluare de către Comisie sau consiliu. în continuare alineatul (6) al aceluiași articol stipulează că CSJ admite contestația doar dacă constată erori procedurale grave sau circumstanțe de fapt care puteau duce la promovarea evaluării. în acest sens, nu este clar din ce considerente Curtea Supremă de Justiție este limitată în dreptul de a aprecia fondul cauzei și poate doar fie respinge contestația fie admite și dispune reluarea procedurii. Or, în cazul în care spre exemplu există circumstanțe de fapt care puteau duce la promovarea evaluării din ce considerente Curtea Supremă de Justiție nu poate aprecia și a se expune pe fondul cauzei. Totodată, nu este clar cum va proceda CSJ dacă raportat la informațiile colectate în cadrul procedurii de evaluare ajunge la o concluzie opusă celor formulate de comisia de evaluare sau de consiliu, care ar fi argumentele pentru care instanța de judecată este limitată în dreptul de a aprecia fondul cauzei. În acest sens, reiterăm recomandările Comisiei de la Veneția și DCI3 au evidențiat că atunci când admite recursul, CSJ poate ”trimite cauza numai la CSM/SCP sau la Comisia de evaluare pentru a reluarea procedurii de verificare, fiindcă transmiterea cauzei direct la Comisia de evaluare creează impresia că această Comisie și nu Consiliul respectiv este principalul organ de decizie, lucru care trebuie evitat în condițiile în care, în conformitate cu Constituția, eliberarea din funcție a judecătorilor și procurorilor nu poate fi decât decis de CSM/aprobat de CSP.	Totuși pentru a nu tergiversa la nesfârșit această retrimiteri și a nu afecta examinarea mai rapidă a contestației, pentru echilibrare, a fost completat art. 19 alin. (5), iar CSJ va dispune o singură dată reluarea evaluării, la fel ca CSM/CSP. De menționat că referitor la proiectul legii privind evaluare CSJ, a fost propusă aceeași formulă, iar Comisia de la Veneția nu a prezentat nici o obiecție. Astfel, suntem în situația de a avea standarde diferite la cele 2 faze ale evaluării extraordinare.

		<i>Mai mult, prevederea numai a competenței CSJ de a retrimite cauza și de a nu lua o decizie definitivă implică un risc de recursuri repetitive, dacă Comisia de evaluare sau CSM/CSP insistă asupra poziției lor inițiale și nu corectează erorile identificate de CSJ. Prin urmare, CSJ ar trebui să aibă dreptul de a lua o decizie definitivă (irevocabilă) și obligatorie în cazul în care sesizarea CSM/SCP sau a Comisiei de evaluare nu produce un rezultat satisfăcător, care este necesar pentru un drept de recurs semnificativ în fața unei instanțe de judecată</i> Având în vedere cele expuse considerăm judicios a introduce reglementări întru stabilirea competenței CSJ de a examina cauza de a aprecia și a se expune pe fondul cauzei, fără a fi limitată sau condiționată, în sensul garantării dreptului la un proces echitabil și la un recurs efectiv două drepturi fundamentale prevăzute de art.6 și art. 13 de Convenția Europeană a Drepturilor Omului. În vederea atingerii acestui scop, Convenția Europeană a Drepturilor Omului reglementează două drepturi procedurale, care se concretizează în garanții cu privire la punerea în valoare în fața instanțelor judiciare a drepturilor ce sunt recunoscute persoanelor. Or, o protecție eficientă a drepturilor omului nu poate fi realizată prin simpla consacrare a unor drepturi substanțiale, ci este necesar ca aceste drepturi să fie însoțite de garanții fundamentale de ordin procedural, care să asigure mecanismele corespunzătoare de punere în valoare. Rezumând se constată că deși s-a pretins că această redacție a proiectului de lege prezintă versiunea îmbunătățită și conformată recomandărilor Comisiei de la Veneția, analizând prevederile proiectului stabilim că modificările introduse nu rezolvă o bună parte din problemele cheie evidențiate de Comisia de la Veneția și Directorul General pentru Drepturile Omului și Statului de Drept al Consiliului Europei din Opinia comună CDL-AD(2023)005 din 14.03.2023 și respectiv din Opinia comună CDL-AD(2023)005) din 9-10 iunie 2023 referitoare la proiectul de lege cu privire la evaluarea externă a judecătorilor și procurorilor.	
--	--	--	--

			În context, în Opinia CDL-AD(2023)005) din 9-10 iunie 2023 referitoare la proiectul de lege cu privire la evaluarea externă a judecătorilor și procurorilor Comisia de la Veneția a concluzionat că: „31. <i>In același timp, unele dintre recomandări au fost urmate parțial, iar măsurile luate pentru a răspunde acestor recomandări sunt încă insuficiente. În special, rolul membrilor Comisiilor de evaluare privind contingentul internațional nu a fost suficient de bine asigurat și ar trebui să fie majorat. De asemenea, garanțiile procedurale pentru judecătorul/procurorul în cauză ar trebui să fie oferite mai detaliat, inclusiv dreptul la o ședință închisă, "probele inaccesibile" sau apărările de bună credință bone fide privind proprietatea. În proiectul de lege ar trebui prevăzute mai multe instrumente care să asigure principiul proporționalității, inclusiv pluralitatea sancțiunilor. Comisia și Directoratul recunosc faptul că autorii proiectului au făcut pași importanți pentru a ține seama de aceste recomandări și recomandă explorarea modalităților de punere în aplicare ulterioară a acestora.</i> Pe final, în contextul celor expuse supra, reieșind din importanța și impactul acestui exercițiu de evaluare al judecătorilor și procurorilor, considerăm justificat ca lucrările asupra acestui proiect să continue cu implicarea reprezentanților categoriilor profesionale vizate și amendarea acestuia în stricta corespundere cu recomandările Comisiei de la Veneția.	
(6) Curtea Supremă de Justiție admite contestația doar dacă constată că în cadrul procedurii de evaluare, au fost admise de către Comisia de evaluare erori procedurale grave care afectează caracterul echitabil al procedurii de	CRJM	83.	Modificarea propusă: (6) Curtea Supremă de Justiție admite contestația doar dacă constată că în cadrul procedurii de evaluare, au fost admise de către Comisia de evaluare erori procedurale grave care afectează caracterul echitabil al procedurii de evaluare sau că există circumstanțe de fapt care puteau duce la promovarea <u>sau nepromovarea</u> evaluării. Argumente/comentarii:	Nu se acceptă. Propunerea anterioară referitoare la dreptul CE de a depune contestația nu a fost acceptată.

evaluare sau că există circumstanțe de fapt care puteau duce la promovarea evaluării.			În cazul în care este acordat dreptul comisiilor de evaluare de a contesta hotărârile CSM și CSP, este necesară de a fi ajustat și norma în cauză, după cum a fost indicat.	
---	--	--	---	--

Ministru

/semnat electronic/

Veronica MIHAILOV-MORARU